As 'n Nuusblad aan die Hoofposkantoor geregistreer.

DIE HERVORMER

OFFISIEEL ORGAAN VAN DIE
NEDERDUITSCH HERVORMDE KERK
VAN AFRIKA

Jaargang
XL

No.
6

AUGUSTUS 1948.

Redakteur: Ds. Joh. Dreyer, Bergstraat 77, Potchefstroom.

'N UITGEREKTE HONGERDOOD

Deurdat u en u vriende vroegtydig u bydrae aan die Verenigde Volkere se Kinderfonds stuur, kan u moontlik een of meer van die miljoene kindertjies red wat van honger sterf. Tjeks, posorders en poswissels wat bestemd is vir die Pretoriase komitee moet aan UNACSA uitgemaak en gestuur word aan mnr. Danie Smal, Ere-Sekretaris-Tesourier, Malherbestraat 268, Pretoria. Kontant inbetalings kan ook geskied by mnr. Schumann, P/a mnre. Altmann en Brugman, Volksbankgebou, Kerkplein.

COOPER, GILL & TOMKINS
(EDMS.) BPK.

VERVAARDIGERS VAN PYP-ORRELS VIR BYNA 'N HALF-EEU.

ORRELS HERBOU
KONTRAK-INSTEMMING.

Nuwe Orrels wat onlangs geïnstalleer is, sluit in:—

Bloemfontein-Wes - -	Gereformeerde.
Viljoenskroon - - - -	N. G. Kerk.
Petrussteyn - - -	N. G. Kerk.
Laingsburg - - - -	N. G. Kerk.

KERKKLOKKE,
GEHOOR-TOESTELLE VIR DOWES,
ELEKTRIESE DEURKLOKKE,
DINEE-GHONGS.

Staibstraat 33, Doornfontein,
JOHANNESBURG
en te
KAAPSTAD, PORT ELIZABETH, DURBAN.

Spesiale Aanbieding!

Mans Bruin Leer
GOLF SKOENE

Met Rooi Rubber Sole.

Alle Mate en Half Mate.

34/6

DE BRUYN
VIR KWALITEIT SKOENE

Skryf aan Ons Posbestellings: Andriesstr. 190
PRETORIA

Skoenwinkels te
PRETORIA, PIETERSBURG, KRUGERSDORP,
POTCHEFSTROOM, KLERKSDORP.

Die Hervormer

Redakteur: Ds. JOH. DREYER, Bergstraat 77, Potchefstroom.
Redaksiekommissie: Di. F. J. Z. BOOYSEN, F. J. VAN ZYL, DANIEL F. ERASMUS, S. P. J. P. VAN RENSBURG.

„Die blad verskyn op die 20ste van elke maand; as die 20ste op 'n Sondag val, dan op die 21ste. Stukke vir publikasie moet die Redakteur voor die 6de van elke maand bereik. Aan die Administrateur van die Kerk, die Heer J. H. H. Janson. Bus 19, Dullstroom, moet gestuur word: 3/6 per jaar intekengeld; geboorte, verlowing, trou en doodberigte teen 10/- vir 'n maksimum van 60 woorde, en 2d. per woord bo 60 woorde, vooruitbetaalbaar. Adresveranderings, vermeld sowel ou as nuwe adres.

JAARGANG XL AUGUSTUS 1948 No. 6

DAAR IS GESKRYWE

As die Here Jesus in die woestyn deur die Satan versoek word, dan beroep Hy Hom met elkeen van die drie versoekings op die geskrewe Woord van God en met name op die Ou Testament. Hy sê aan die Verleier: „Daar is geskrywe".

Maar nie alleen in sy stryd met die Vader van die leuen gryp Hy na die geskrewe Woord van God nie, maar Hy noem die woord in sy hoogpriesterlike gebed die waarheid en keer op keer in sy onderrig aan die volk verwys Hy na een of ander Ou Testamentiese woord.

Die Ou Testament is dus vir Hom die gesaghebbende Woord van God. Laat dié wat dele uit die O.T. wil uitsny omdat dit dan te Joods sou wees of een of ander gebrek sou hê, hierop let.

Profete en apostels leer ons dat die Bybel vir ons gegee is as die lig op ons pad, as die rigsnoer en maatstaf van die lewe, as die wegwyser na God toe. Die apostel Paulus sê dat alles wat vantevore geskrywe is vir ons lering vantevore geskrywe is (Rom. 15:4), en dat die hele Skrif deur God ingegee is en nuttig is tot lering, tot wederlegging, tot teregwysing, tot onderwysing in die geregtigheid (2 Tim. 3:16).

> **„In hierdie hoogheilige boek is die geheim van alle geheime. Gelukkig onder alle sterwelinge is hulle aan wie God die genade gegee het om die woorde van hierdie boek te hoor, te lees, ja biddend na te spreek en om dit eerbiedig aan te neem. Maar die wat dit net lees om daaraan te twyfel of om dit te verag vir hulle was dit beter as hulle nie gebore was nie."**
>
> — BYRON.

Daar was dan ook 'n tyd in ons volksbestaan dat die Bybel die boek, ja bykans die enigste boek van ons vadere was, die enigste gesaghebbende boek vir hulle. Dit was vir hulle die maatstaf tussen goed en kwaad. Dit het die rigting van hulle denke, van hulle doel en late bepaal. Dit het hulle geleer hoe om op te tree teenoor die naturel, teenoor mekaar, teenoor die owerheid, teenoor ouers en kinders. In hulle regstelsel en hulle stelsel van regering het die Woord van God mee gespreek. Van hulle kan gespreek word as van 'n volk met een boek.

Met hulle togte en omswerwinge het die Bybel in die wakis gelê. Saans is die kinders daaruit onderrig en is daaruit lig en troos gesoek. In die huislike kring is dit trou gebruik. Vader en moeder het met hulle kroos hulle geskaar rondom die Woord om daaruit onderrig en vermaan te word en hoe dikwels was die gesprekke oor en uit die Woord van God.

Maar hoe is die goud verdonker geword!

Die moderne beskawing en die sogenaamde verligting het deurgedring tot ons volk en by sy duisende het ons volk geval voor die aanslag van die moderne heidendom. Daarmee word die fondamente van ons volksbestaan ondergrawe. Die Woord van die Here het vir baie 'n geslote boek geword. Hulle is nog gesteld daarop om 'n Bybel te besit, maar in so baie gevalle word hy nie meer gebruik nie. Die Bybel het vir baie 'n groot onbekende geword. Die lig van die Woord val nie meer op hulle lewenspad nie. Dit is nie meer vir hulle die maatstaf van wat geoorloof is en wat nie. Dit gee nie meer rigting aan hulle denke en bepaal nie meer hulle lewensbeskouing nie.

Die huisaltaar rook nie meer nie. Die huisgodsdiens raak almeer in onbruik. Die koerant, die speur-verhaal en die liefdesroman het in so baie gevalle die Bybel verdring.

Daarom geld die klag van die profeet Hosea (4:1, 6): „daar is geen kennis van God in die land nie . . ., my volk gaan te gronde weens gebrek aan kennis" ook ons volk. En wat is die gevolg? Dieselfde as dit vir Israel onder dieselfde omstandighede was. Die profeet sê (4:2, 3): „Hulle sweer en lieg en moor en steel en pleeg owerspel; hulle breek in sodat bloedskuld aan bloedskuld raak. Daarom treur die land en al die inwoners daarvan kwyn weg."

En as die Woord van God nie meer gesaghebbend is nie, as die woord: daar is geskrywe, nie meer deurslaggewend in ons geskille, in ons probleme, in ons versoekings is nie, wat dan wel! Wat moet dan beslis? Eie insig? Eie kennis? Eie gewete? Moet die mens, die gevalle sondaarmens, dan sy eie maatstaf word, sy eie God? Is sy insig dan nie gebrekkig nie? Is sy kennis dan nie beperk nie? Is sy gewete sonder die onfeilbare Woord van God dan onfeilbaar?

As 'n mens en as 'n volk die Woord van God uitlos, sal daardie mens en daardie volk uiteindelik God ook loslaat. En dan op die duur geld die woord van Nicolaas Beets: „Verlaten wordt wat God verlaat, wat God verstoot, verstoten."

'n Volk sonder Bybel het geen toekoms nie en 'n mens sonder Bybel netsomin.

Daar is net een wapen in die stryd teen die magte van die Satan en dit is die Bybel. En hierdie wapen kan 'n christenmens alleen effektief gebruik in die stryd as hy hom ken. Die Satan gryp immers na alle middels om sy doel te bereik, ook na die Woord van God. Het dit dan nie met die versoeking op die dak van die tempel gebeur nie, dat ook Satan gesê het: „Daar is geskrywe: Hy sal sy engele bevel gee aangaande U, en hulle sal U op die hande dra, sodat u nie miskien u voet teen 'n klip stamp nie?" Daarom moet die Skrif so goed geken word dat ook die Christenmens wat also versoek word, met Jesus die verleier kan weerstaan met die wederwoord: „Daar is óók geskrywe: jy mag die Here, jou God nie versoek nie."

Dis tyd dat daar 'n wekroep van die christelike Kerk uitgaan tot die volkere, tot elke mens in die besonder, gelowiges en ongelowiges, kerklikes en onkerklikes, die wekroep: Kom en laat ons terugkeer tot die Here en tot sy Woord. Laat sy Woord weer 'n ereplek inneem in ons raadsale, op ons kateders, in ons skole. Laat die huisaltare weer rook en die geskrewe Woord van God weer vir ons word die lamp vir ons voet en die lig op ons pad.

JOH. DREYER.

OFFISIEËL

Beroep Aangeneem:

Ds. G. J. J. Roos, van Primrose, na Bloemfontein.

Beroep Bedank:

Ds. S. Vermooten, van Pretoria, na Pretoria-Noord.

Ds. S. P. J. J. van Rensburg, van Hendrik-Potgieter, na Volksrust.

Beroep:

Ds. P. J. J. Venter, Makwassie, na Delarey.
Ds. W. Huyzers, van Krugersdorp, na Heilbron.
Ds. J. Booysen, van Middelburg, na Lydenburg.
Ds. G. C. Coetzee, van Potgietersrust na Villieria.
Ds. G. P. J. Grobler, van Boksburg, na Wolmaransstad.

Die Verenigde Volke se Kinderfonds:

Ds. D. F. B. de Beer, sekretaris van die Kinderfonds, wens te berig dat lyste om vir die verhongerde kinders te kollekteer op aanvraag verkrygbaar is by die Sekretaris, V.V.K., Foxstraat 168, Johannesburg.

Uitsaaidienste:

Die volgende dienste sal deur predikante van ons Kerk uitgesaai word oor die B.-sender: 22 Augustus, Hervormde Kerk, Pretoria, 10 vm. 11 September, Hervormde Kerk, Johannesburg (Cottesloe), 7 nm.

Bladsy 1 bo

is blykbaar deur sommige scriba's en baie lesers nooit raakgesien nie, want weer het drie scriba's hulle gemeentelike berigte na die Administrateur gestuur, 'n halfdosyn intekenare stuur weer aan die redakteur hulle adres-veranderinge en intekengelde, terwyl een scriba ook 'n advertensie na die redakteur i.p.v. na die Administrateur wil stuur. Die redakteur het niks met die administrasie van die blad te doen nie, maar alleen met die redaksiewerk.

Ons Oordenking

„My tye is in u hand".—Ps. 31:16a.

„My tye is in u hand" — met hierdie woord bely die Psalmis dat God die beskikker van alle gebeurtenisse is. Dis dieselfde oortuiging wat die Nederlandse Geloofsbelydenis as volg onder woorde bring: „Ons glo dat die goeie God, nadat Hy alle dinge geskape het, hulle nie laat vaar het of aan die toeval of die geluk oorgegee het nie, maar hulle na sy heilige wil so bestuur en regeer dat in hierdie wêreld niks sonder sy beskikking gebeur nie." En die Heidelberger Kategismus stem daarmee in en verklaar dat „alle skepsels so in sy hand is dat hulle sonder sy wil hulle nie kan roer of beweeg nie."

Dit is heerlike gedagtes wanneer die gewoel van die wêreld ons verskrik; wanneer ons hoor van planne wat gesmee word teen die vryheid van Gods Kerk; wanneer vyande en vervolgers ons die lewe moeilik maak: wat hul ook doen, hulle sal nooit verder kom as wat God hulle toelaat om te gaan. Die grens van hul dwaasheid en woede is alreeds bepaal. So goed as God die grens van see en land vasgestel het deur sy magswoord: Tot hiertoe en nie verder nie! . . . net so goed het Hy ook die lyn getrek waar die vyand, onwillig en tandeknersend, sal moet halt hou.

Wie dit weet kan die wêreldgebeure met 'n sekere ironie gadeslaan. Dis die ironie van die tweede psalm, die samevatting van die Christelike geskiedfilosofie: „Waarom woel die nasies en bedink die volke nietige dinge? . . . Hy wat in die hemel woon, sal lag." Dit skenk 'n mens 'n heerlike vryheid teenoor die gebeurtenisse van die dag, Maar anders gaan die belydenis en die Psalmwoord klink, wanneer ons dit op onsself gaan betrek. En dit is tog wat ons altyd en orals met 'n Bybelwoord moet doen. **Tua res agitur:** dit gaan jouself aan. Ons tekswoord praat ook nie in die algemeen oor „tye" of „gebeurtenisse" nie, maar spreek van „my tye". Die belydenis van Gods albeskikking is eers dan waarlik 'n belydenis, as ons aan ons eie lewenslot gaan dink.

Dus alles wat ons netnou gesê het, moet ons nou herhaal met betrekking tot onsself. Ons kan geen stap verder gaan as wat God bepaal het. Ons is so vas in die hand van God dat ons sonder sy wil ons nie kan roer of beweeg nie. Alles wat ons doen is deur God beskik. En nou kan ons wel woel en werk en dink, maar dit gaan nooit verder as wat God dit toelaat nie. Hy wat in die hemel woon, sal lag. Om ons!

„My tye is in u hand" — wat baat dan alle menslike inspanning? Wat met my gebeur, is nie in my hand nie. Wat maal ons dan nog oor goed en kwaad, waaghalsig of voorsigtig, verstandig of dwaas. Alles wat in ons lewe gebeur is afhanklik van die lotsbepaling wat nie in ons mag is nie, van die „tyd". Daarom heet dit dan ook in die boek van die Prediker: „Alles het sy bepaalde uur, en vir elke saak onder die hemel is daar 'n tyd: 'n tyd om gebore te word en 'n tyd om te sterwe, 'n tyd om te plant en 'n tyd om uit te roei, 'n tyd om dood te maak en 'n tyd om gesond te maak, 'n tyd om af te breek en 'n tyd om op te bou, 'n tyd om te ween en 'n tyd om te lag . . . watter voordeel het hy wat werk daardeur dat hy hom vermoei?" Wat baat alle menslike inspanning as alles tog tevore bepaal is? Het die Prediker dan ook geen gelyk as hy sê, dat „die wedloop nie is vir die vinniges en die oorlog nie vir die helde nie; en ook die brood is nie vir die wyse of ook rykdom vir die slimmes of ook guns vir die verstandiges nie; want tyd en lotgeval tref hulle almal?"

Hierdie lewensbeskouing word fatalisme genoem. Dit kom in allerlei vorme voor. Die astrologie in sy ouere en jongere vorme beweer dat die lewenslot bepaal is deur die stand van die sterre op die dag van die geboorte; die materialisme verklaar dat die karakter en lewensmoontlikhede van die mens afhanklik is van die by die geboorte meegegewe erflike faktore; die marxisme betoog dat dit die klasseposisie van die mens in die geheel van die maatskappy is wat sy denkbeelde omtrent goed en kwaad beheers. Almal sê een en dieselfde ding: hoe die mens ook roer, hy kom nie los van sy bande nie.

En sê ook ons teks nie dieselfde nie? Die tye van die mens is nie in sy eie hand nie. Hy bepaal sy eie lewenslot nie. Hy is nie die smid van sy eie bestaan nie.

Maar dit is troosteloos! Dit word tot 'n benouenis! Is vryheid dan 'n illusie? Is wilskrag en energie, verlange en hoop, oorleg en insig dan nutteloos? Rampsalig is die mens: sy droom van vryheid belet hom voortdurend om hom te skik in die onvermydelike. Maar selfs die vermoë om jou in jou lot te skik is nie in jou hand nie: aan die een is dit miskien wel gegee, en aan die ander nie. En as ek nou die ander is?

Die antwoord op ons vrae lê in 'n woord van ons teks. Weer herhaal ons dit: „My tye is in u hand." Maar laat ons nou nadruk lê op die woord U; want daar het ons tot nou toe sonder aandag aan voorby gegaan.

Die psalmis sê nie: „My tye is in 'n ander se hand," maar hy bely: „My tye is in U hand." Hy ag dus nie die sterre of die erflikheidsfaktore of die maatskaplike verhoudings verantwoordelik vir sy lewenslot, maar 'n mag wat hy kan aanspreek, dus 'n wese wat hom hoor, 'n persoon tot wie hy "U" mag sê, die God tot wie hy bid.

Vir die Bybel is God nie 'n blinde krag of 'n onaandoenlike wet nie, maar 'n Vader wat in diepe bewoënheid kennis neem van alles wat sy kinders ontroer, maar 'n Vriend wat meelewe met die synes, maar 'n barmhartige Ontfermer, wat ingaan op die diepste nood van die sterwelinge. God is nie die God van die wysgere nie, maar die God van Abraham, Isak en Jakob, dit wil sê 'n God wat Hom in sy neerbuigende genade en troue liefde verbind met swakke sterwelinge, om hulle by te staan in alle moeilikhede van die lewe, om hulle te heilig deur sy leiding, om hulle te troos met die versekering van sy onwankelbare goedertierenheid.

Die Psalmis ken sy God: God het Homself geopenbaar aan sy volk. Deur duisend dade van goedertierenheid het Hy bewys, dat Hy 'n barmhartige en genadige God is, lankmoedig en groot van ontferming. Israel het ondervind tydens die woestyntog, dat God 'n vergewende God is, wat die sondes en gemor van sy volk nie vergeld het nie, maar met oneindige geduld altyd opnuut aan die onwilliges en ongehoorsames 'n kans wou gee. Israel het tydens die verowering van Kanaän gesien, dat die bystand van die Here magtiger is as al die magte van hierdie wêreld. Israel ken sy God, omdat daardie God Hom aan Israel te kenne gegee het deur die wonders van sy genade.

En as daar van tyd tot tyd met die volk of met 'n afsonderlike mens dinge gebeur, wat moeilik is om te verstaan: as daar leed kom waarvan mens moeilik kan aanneem dat dit 'n teregwysing om sonde of middel tot heiliging is, dan buig die ware Israel hom in demoed neer en bely, dat wat God ook doen, sy werk altyd reg is. Ook wat die mens nie verstaan nie, so reken hy, moet tog, aangesien dit uit die hand van die liefderyke Vader kom, meewerk ten goede. Wat van God kom, is altyd goed, omdat dit van God kom.

Daarom sê die Psalmis met vreugde: My tye is in u hand. Wie sou beter ons lot kan bepaal as God self? Al wat ons oorkom kom voort uit die bron van liefde. God kan beter vir ons sorg as wat ons dit ooit self sou kan doen. Dis dwaasheid om die eie lewenslot uit te wil soek. Ons kan dit maar beter aan God oorlaat: Hy het ons meer lief as wat ons onsself sou kan liefhê.

Nou sien ons die verskil tussen die wêreldse fatalisme en die Bybelse leer van die voorsienigheid. Die fatalis buig hom onder die noodlot, omdat hy nie anders kan nie. Die gelowige aanvaar Gods beskikkings, omdat hy nie anders wil nie. Fatalisme is vreugdeloos en vol vrees; geloof is 'n blymoedige vertroue. Dis God, dis die God van Israel, wat die wêreld se verskil bewerk tussen dinge wat eers amper dieselfde gelyk het.

Maar as dit alles al gegeld het vir Israel, dan is dit nog veel meer waar vir die gemeente van die Nuwe Verbond. Want groter openbaring van Gods liefde as Israel ooit in sy geskiedenis aanskou het, is aan ons geskenk in die Evangelie van die menswording, lyding, dood en opstanding van die Here Jesus Christus. In Hom, God met ons, sien ons dat God so hartstogtelik deelneem aan die leed van die aarde, dat Hyself dit in sy volle verskrikking op Hom geneem het. Wat die profeet nog min of meer by wyse van beeldspraak onder die Ou

Verbond gesê het (Jes. 63:9): „In al hulle benoudheid was Hy benoud" — dit het volle, liggaamlike werklikheid geword in die kruisdood van die Here Jesus Christus. Daar sien ons, dat God die wêreld so lief het, dat Hy alle leed van die aarde op Hom self saamtrek.

Meer nog as die Psalmis het ons dus rede om in God nooit iets anders te soek nie as net volmaakte liefde alleen. Daarom moet ons ook, met dieselfde blye vertroue as die Psalmdigter, ja, miskien met nog groter geloof, sy belydenis tot die onse maak: My tye is in u hand. In watter hand? In die hand van die Vader van ons Here Jesus Christus. En aangesien aan die Heiland alle mag in hemel en op aarde deur die Vader oorgedra is, kan ons ook sê: Ons tye, ons lotgevalle berus in dié hand wat om ons ontwil met 'n nael deurboor was.

En dan mag ons ook daardie woord „tye" sy volle betekenis skenk, en selfs uitgaan bo wat die Ou Testamentiese sanger daarmee bedoel het. In die hand van die Here Jesus Christus is nie maar net ons aardse lotgevalle, ons "tye" nie, maar ook ons ewig lot, ons ewigheid. Ons saligheid rus in die hand van die Here. Hy is dit, en nie ons nie, wat ons ewige heil bewerk.

Dit is die kern van wat die Kerkleer die predestinasie noem. Vir baie mense is dit 'n skrikbeeld, vir ander 'n ergernis. Maar feitlik is dit tog 'n eenvoudige saak. Ons kan dit die beste so stel: Wat verkies ons, wil ons ons ewige heil in eie hande neem of wil ons dit in die hand van die Heiland laat? Sou ons begeerte na hemelse saligheid groter wees as die verlange van die Heiland om ons daarin te begroet? Sou ons verlossing veiliger by ons wees as by die Verlosser? Ja, solank ons nog dink dat ons maar die beste vir onsself kan sorg, solank wil ons nie van die vrye genade van God hoor nie. Maar hy wat homself in sy sonde en swakheid leer ken het, hy bely met vreugde en dankbaarheid: My tye, ook my ewigheid, is in u hand!

Dan word die lewe — nie die onverstoorbare rus van die stoisyn nie; dan word die lewe 'n loflied. 'n Loflied met hoë jubel, 'n loflied ook wel met diep-smartlike tone: soos die psalm waaruit ons ons tekswoord geneem het. Uit elke smart, wat ons as gelowiges natuurlik netso goed as 'n ander deur die siel sny, kan ons ons verhef met groter geloof, dank sy Hom wat ons vashou. En uit die smart van die dood word ons opgehef tot die ewige lewe deur Christus ons Here.

A. VAN SELMS.

ONS KERKSANG

In aansluiting aan wat ek 'n vorige keer oor die gemeentelike sang gesê het, wil ek graag nog die volgende opmerkinge maak. Omdat die saak van so groot belang is, kom ek daarop terug.

Daar word allerweë gekla — ook in ons susterkerke — oor die swak gehalte van ons gemeentelike sang. So skrywe Steve de Villiers in die „Sondagnuus" van 16 November 1947: „Ons moet versigtig wees dat ons nie die kultureel-godsdienstige skat van ons psalm- en gesangwysies verloor nie, ons kerkmusiek en -sang is in baie gevalle nie op peil nie en die beoefening daarvan dreig om by sommige 'n meganiese gewoonte te word." Hy maak dankbare melding van die pogings wat deur sommige predikante, kerkrade en orreliste aangewend word „om kerksang en -musiek in hulle bepaalde gemeentes te bevorder." Vervolgens wys hy met nadruk op die worteloorsaak van hierdie treurige toestand en sê: „Met betrekking tot die behoud van ons psalm- en gesangwysies, het die feit dat sang in baie gevalle nie meer 'n deel uitmaak van huisgodsdiens nie, vanselfsprekend daarmee te make dat ons kinders nie meer van jongs af hierdie liedere aanleer nie." Hy waarsku tereg teen die toenemende gebruik (wat ons Hervormdes egter nie geld nie) om naamlik in Sondagskole en by christelike byeenkomste Halleluja-liedere te laat sing. Hoewel die Halleluja-bundel, sê hy, ongetwyfeld wysies bevat wat as gewyde melodieë kan deurgaan, is dit ook beslis waar „dat 'n hele aantal van hierdie wysies wêrelds is en ongeskikte kerkliedere uitmaak." Ek het so ewe tussen hakies opgemerk dat hierdie „toenemende gebruik" van Halleluja-liedere ons nie geld nie. Dis egter alleen in soverre waar, dat ons wel nie Halleluja-liedere in ons Sondagskole en christelike byeenkomste sing nie, maar dit val my op dat hierdie bundel tog wel in talle van Hervormde gesinne gevind en gebruik word. Dat dit ten koste van ons psalms en gesange geskied, ly geen twyfel nie, want ons jongmense wat uit die oppervlakkige Halleluja-bron drink, sal op die duur nie meer die beproefde waters van ons psalms en gesange smaaklik en soet vind nie.

Dr. G. G. Cillié, jnr., wat 'n vurige yweraar vir die gebruik van ons psalms en gesange is en ook sterk vir die verbetering van ons kerklike sang pleit, waarsku ook ernstig teen die gevaar dat ons „dis baie groot musiekskat" wat ons in ons psalms en gesange besit kan kwytraak deur dit nie alleen àl swakker te sing nie, maar dit ook nog deur vreemde liedere te laat verdring, en hy vervolg dan: „Ons moet aanhou met aanspoor dat die mense die Psalms en Gesange meer moet sing . . . Miskien sal die oë van ons volk nog eendag oopgaan vir die krag en skoonheid van hierdie melodieë". Soos Dr. Cillié tereg opmerk, is ons psalms en gesange nie alleen „'n waardevolle godsdienstige erfenis" nie, maar ook „ons waardevolste kultuurbesit op musikale gebied." Ons moet dit dan ook as sodanig waardeer.

Nou is dit ongetwyfeld waar dat die meeste van ons die psalms en gesange nie ken nie — nie alleen nie die inhoud nie, maar ook nie die melodieë nie! Ons het gehoop dat die Afrikaanse bundel nuwe geesdrif sou opwek vir die kerklied, maar ons is in ons verwagting heeltemal teleurgestel. Ons mense wil wel graag elkeen 'n eie bundel besit, maar daarmee is dan ook nagenoeg alles gesê. Die boek word net saamgeneem kerk toe, maar nie tuis gebruik nie, in elk geval word die melodieë nie in die huislike kring geoefen nie. Hoekom word daar tog nie meer by die huisgodsdiens gesing nie?

Ons psalms en gesange is mooi, maar moet ook mooi gesing word. Nie te vinnig nie, maar ook nie te stadig nie. Nou glo ek nie dat daar eintlik gevaar is dat ons te vlug sal sing nie, maar wel te langsaam. As ons slaperig en trekkerig sing, doen ons die melodie geweld aan en kan die skoonheid daarvan nie tot sy reg kom nie. In verband hiermee herinner ek my 'n anekdote van Prof. P. K. de Villiers. 'n Seun sou gesê het dat sy pa hom die psalms en gesange só geleer het: hou die noot vas tot jy lekker kry, en dan laat jy hom los!

Maar het ons nou 'n maatstaf waarvolgens ons moet sing? Ek dink ons moet die antwoord hierop ook maar weer in die Skrif soek. Die apostel Paulus sê hoe ons moet sing. Ek het dit reeds in my vorige stukkie aangehaal en 'n paar woorde daaroor gesê. Paulus vermaan ons om in ons hart met dankbaarheid tot eer van die Here te sing. Dit moet ons maatstaf wees. Ons hart moet in ons lied sit en die lied moet die doelbewuste uiting van ons aanbidding en dankbaarheid wees. Baie sing sommer meganies, nes 'n grammofoon — daar sit geen geesdrif, geen hart, geen aanbidding, geen dankbaarheidsklank in hulle sang nie. So moet ons nie sing nie, sê die apostel. Dis nie tot eer van die Here nie.

Oor die wenslikheid al dan nie van kerkkore het ek ook al geskrywe en wil nou nie weer dieselfde veld dek nie, maar in die verbygaan wil ek tog net aanhaal wat Steve de Villiers hieromtrent opmerk. Hy sê: „Dis nie algemeen bekend nie dat die eerste doel wat vir die koor daargestel is nà die hervorming, was om leiding te gee aan die kerklike sang." As 'n koor hom hierby bepaal, kan daar geen prinsipiële besware daarteen wees nie.

In hierdie verband sou 'n paar woorde oor orreliste seker ook nie misplaas wees nie. Ek wil egter nie nou hieroor uitwei nie, want my stukkie is al te lank, daarom volstaan ek met 'n paar algemene opmerkinge. Ek vertrou dat niemand aanstoot sal neem nie as ek sê dat die tyd seker verby is dat elkeen wat op gehoor af 'n musiekinstrument kan bespeel by kerkdienste behoort op te tree om leiding aan die gemeentelike sang te gee. Dit dra tog nie by tót die gewyde karakter van 'n kerkdiens, wanneer die gemeentelike sang gepáard gaan met gebrekkige musiekbegeleiding nie. Die ondervinding het geleer dat dit in so 'n geval stigteliker is om met 'n voorsanger te volstaan. Ons kerkrade moet hulle dan ook beywer om gekwalifiseerde orreliste te kry, maar intussen dan ook sorg vir 'n geskikte orrel en 'n redelike vergoeding vir die orrelis(te). Elke Skrifkenner weet watter belangrike plek daar in die Skrif aan musiek in die Godsverering toegeken word. Maar hieroor miskien later.

DIE KERK IN DIE KRISIS

„My Koninkryk is nie van hierdie wêreld nie." — Jesus.

Daar is sekere en onbetwisbare aanduidinge dat die Kerk, en daarmee word bedoel ook ons Kerk, in sy roeping faal. Die Kerk staan teenoor verskillende probleme wat sy roeping raak, magteloos. Mens sou tal van voorbeelde van hierdie magteloosheid kan opnoem en daar is ongetwyfeld 'n groot aantal redes vir die toestand.

In die na-oorlogse tyd waarin ons leef en waarin dit skyn asof die wêreld ná die ses-jarige skommeling eenvoudig nie kan herstel nie, word veel geskryf en gesê oor: **Die Kerk in die Krisis.** Maar dit word meestal voorgestel asof die wêreldomstandighede daarvoor verantwoordelik is. Natuurlik is die invloed van wêreld-omstandighede op die gang van die Kerk nie te verkleineer nie. Die ineenstorting van waardes en maatstawwe op elke gebied van die menslike maatskappy, moet noodwendig sy trillinge laat naleef in die geskiedenis van die Kerk, want die Kerk is in die wêreld. Of die Christelike Kerk egter aan hierdie uitwendige aandoeninge alleen sy magteloosheid moet wyt, is 'n ander vraag . . . vir die belydende Kerk 'n ope vraag.

Met nadruk praat ons van die belydende Kerk. As die Kerk nie langer belydende Kerk is nie, dan is dit vanselfsprekend oorbodig om nog gedagtes daaroor te wissel. As die Kerk opgehou het om Christus te bely dan beteken dit dat nog net die leë dop van 'n kerklike organisasie daar staan . . . nie langer as bolwerk van die geloof nie maar as voorwerp van liggelowigheid en bygelowigheid. Dan beteken dit eenvoudig dat die hart van die Kerk daaruit is en in die leemte wat só ontstaan het, kom 'n ander inhoud, 'n magspolitieke, 'n nasionaalpolitieke, of dit word tot 'n instituut van maatskaplike welsynspleging of wat dan ook. Hoe nuttig so 'n „Kerk" dan ook in die volksbelang, die politieke belang of selfs op die internasionale gebied mag wees, dit vaar onder 'n valse vlag; dit het opgehou om Christus-kerk te wees en uit christelike oogpunt het ons niks meer daaroor of daaraan te sê nie.

Is daar nietemin tog nog aanduiding dat die Kerk belydende Kerk is, dan het ons vrymoedigheid om hom aan te spreek, of liewer, dan is dit ons plig as belydende lidmate om oor die Kerk en tot die Kerk te spreek en in die gemeenskap van die heiliges sy gemeenskaplike verantwoording en skuld op ons te neem, netsoos ons gemeenskaplik deel in sy seëninge. Uit hierdie oorweging het ons die vrymoedigheid om aan die Kerk te sê dat haar belydenis tweeledig is: Christus-belydenis vanselfsprekend, maar voordat dit daartoe kan kom, in sy volle omvang, ook skuldbelydenis. Word die laaste aanvaar, is die weg effe gemaak om met die Kerk te spreek oor: **Die Kerk in die Krisis.** Want as die Kerk bereid is tot skuldbelydenis, dan beteken dit dat, hoewel die liggaam krank is, die hart, die Evangelie van Jesus Christus, daar nog nie uit is nie. 'n Skuldbelydende Kerk is minstens nog bewus van sy roeping, bewus ook dat hy sy roeping nie vervul soos dit behoort nie. Dan is die Kerk tog nog só lewenskragtig dat hy tenminste sy toestand kan herken as 'n toestand van krisis. Verder, en dit is die vernaamste, dan weet die Kerk dat hy die oorsaak van sy verlamming nie moet soek in die wêreldomstandighede nie, maar dat hy die skuld vir sy toestand by homself moet soek. Sy skuld is dat hy wêreld-gelykvormig geword het. Dit is die historiese oorsaak van die verlamming van die Kerk.

Die spanning, Kerk-wêreld, is 'n tweeledige, wat wel nie beter omskryf kan word nie as met die woorde van Jesus: „Julle is in die wêreld maar nie van die wêreld nie." Om die tweeledigheid van die betrekking tenvolle tot uiting te laat kom, moet enersyds die gebod van die Here gestel word, „Gaan heen en verkondig die Evangelie . . .," andersyds sy uitspraak, eintlik verbod, „My Koninkryk is nie van hierdie wêreld nie." Die spanning word veroorsaak daardeur dat die Kerk geroepe is tot 'n taak in die wêreld, nl. om die Evangelie aan die wêreld te bring; daarteenoor mag die Kerk nooit in die wêreld tuis word nie, verwêreldlik nie. Hierdie verbinding van gebod en verbod, skep die spanning van die Kerk ten opsigte van die wêreld. Dié spanning is vir die Kerk sy bestaansvoorwaarde maar dit is ook die oorsaak van sy versoeking. Ons kan die gebod aan die Kerk voorstel as die positiewe en die verbod as die negatiewe pool van sy werkkrag. Sodra hy die negatiewe nie langer gehoorsaam nie, is die sirkulasie van sy kragstroom verbreek en dan is hy magteloos in sy positiewe pool; as die Kerk verwêreldlik, van hierdie wêreld word, dan is hy magteloos in hierdie wêreld, magteloos teen die skommelinge van die wêreld omdat hy deel geword het van die wêreld, een geword het met die wêreld. Dan is die Kerk soos hy vandag is.

Die belydende Kerk, Christus-belydend en skuldbelydend, moet die oorsaak van sy krisis by homself soek. Hy moet hom grondig afvra in hoeverre en in watter opsigte hy verwêreldlik het. Om die onderskeid tussen sy funksie en die funksies van die wêreld reg te besef en sodat hy te wete kan kom in hoeverre hy die terrein van die wêreld tot syne gemaak het, moet hy besin oor laasgenoemde.

Samevattend kan die lewensuiting van die moderne wêreld onder drie hoofde ingedeel word: die politieke, ekonomiese en sosiale terreine. Natuurlik staan hierdie drie funksies nie los van mekaar nie maar dit is deureengevleg tot so 'n mate dat die verstoring van een van hulle die ewewig van 'n staat en selfs die hele wêreld kan aantas, soos dit inderdaad gebeur het gedurende die afgelope twee wêreld-oorloë. Die menslike maatskappy kan hierdie drie lewensverhoudinge ook nie ontbeer nie of dit sal verval in 'n staat van ordeloosheid en anargie. Daarom is dit lewensfunksies en lewensvoorwaarde van die geordende mensheid en voldoening daaraan is plig van elke staats-owerheid en bevolking. In verskillende state en in verskillende tye, afhanklik van volksaard en tydsomstandighede, sal die een of die ander van hierdie drie lewensfunksies van die wêreld meer nadruk ontvang; maar in hul totaliteit kan die politieke, ekonomiese en maatskaplike funksies nie losgemaak word van die georganiseerde staat en die ge-ordende wêreld nie. Dit moet so wees want die staat is ge-organiseer op die beginsel van die reg.

Die Kerk egter, is gebaseer op die beginsel van die liefde; daaraan ontspruit sy totale verskil van die staats-organisasie en die wêreldlike funksie. Politieke, ekonomiese, maatskaplike outoriteit en organisasie is nie lewensvoorwaarde en nie lewensfunksie van die Kerk nie . . . inteendeel, dit is sy versoeking en dit is die oorsaak van sy verwêreldliking as hy dit begin nastreef. Gaan die Kerk hom op hierdie gebiede beweeg, dan skakel hy hom gelyk met die wêreld en dan word hy ingesleep in die politieke gestoei en word hy 'n mededinger op die ekonomiese en die sosiale gebied. Maar uit die aard van sy samestelling en sy opdrag beskik die Kerk nie oor die materiële middele om hom in so 'n mededinging te handhaaf nie. Hy dra nie soos die staat, die swaard nie. Daarom sal die Kerk in die wêreld, as hy geword het van die wêreld, daar ook altyd as die verlorende party van af kom, en hy wat van die wêreld geword het sal naakt staan in die wêreld, verlate van die mense en . . . verlate van God wat hy verloën het. Die Kerk moet die staat erken as 'n mede-instelling van God en uit die hoofde die staatsgesag en die staats-organisasie eerbiedig en politieke, ekonomiese en sosiale aangeleenthede onbetwis aan die staat oorlaat — of die staat in die lig van God's Woord veroordeel as 'n owerheid wat die weg van die gelowige tot God versprei.

Juis hierin het die Kerk in die wêreld deur die eeue in mindere of meerdere mate misgetas. Die tyd van die sogenaamde Caesaro-papisme, waarin die kerklike hoof terselfdertyd ook wêreldlike hoof wou wees, die tyd waarin die Kerk openlik en onbeskaam die staatsgesag opgeëis het, is gelukkig met die Middeleeue verby. Maar dat die Kerk nog steeds nie kan nalaat om hom te gaan beweeg op die terrein van die wêreldlike gesag nie, en dit met verwaarlosing van sy eie godgegewe taak, daarvan is ons verwarde twintigste eeu die getuie. Wat ons eie land betref, het ons in ons eeu gesien die groei van die Kerk in omvang en invloed — staatsinvloed. Maar ons het terselfdertyd beleef die groeiende magteloosheid van die Kerk ten opsigte van sy eintlike taak. Met duisend-talle groei die Kerk en sy eiendomme neem byna daagliks toe tot so 'n mate dat die Kerk plek-plek selfs kompeterende besigheid drywe; maar sy sierlike Godsgeboue word leër en leër, die bewys dat sy boodskap en sy instelling waardeloos geword het vir duisende van sy lidmate.

En tog haper dit oor die algemeen nie aan 'n goeie organisasie by die Kerk nie. So groot is die gebrek aan predikante by die Kerk ook nie. Mens sou verwag dat die Kerk met sy groeiende invloed op die gebied van die onderwys, die landspolitiek, die ekonomie, met sy wydvertakte welsynswerk, aan gesag oor die gelowige lidmate van Christus sou groei; dat daar groter dankbaarheid en meerdere erkenning vir die werk van die Kerk op hierdie gebiede sal kom, minstens by die wat die voordeel gehad het van sy maatskaplike welsynswerk en sy politieke en ekonomiese deelname. Dit gebeur eenvoudig nie. Inteendeel, namate die openbare invloed van die Kerk toeneem, na dié mate neem die waardering vir sy boodskap oor die Christus af. Die geloofserns by ons lidmate is besig om te daal en die peil van die sedelikheid by ons christelike volk sak onrusbarend. Van laasgenoemde word in bepaalde kerklike kringe graag gepraat as „die openbare sondes". Ons is vervul met kommer oor die toenemende onverskilligheid teenoor die christelike geloof en die prediking van die Evangelie. Die Kerk word in sy materiële voorspoed arm en onder die toename van sy invloed in wêreldlike kringe is hy besig om die gesag in geestelike aangeleenthede te verloor. Dit besef die Kerk ook; vandaar sy wanhopige pogings om met verbeterde organisasie, met intensiewer maatskaplike welsynspleging, ingrypender politieke en ekonomiese deelname, kommissies, rade en afvaardigings na ministers en volksraadsittinge sy verglydende houvas oor ons christelike volk te behou; die volkssentiment word aangespreek en om hom te populariseer word die Kerk dan soms genoem, „die Boere-kerk''. Dis wanhoopspogings en ons besef dit.

Wil die Kerk tog maar ook begin om te besef dat hy met dit alles besig is om die leemte wat in sy struktuur ontstaan het, op te vul met vreemdsoortige dinge; dat politieke, ekonomiese en maatskaplike bedrywe die terrein van die staatsmagte is en nie syne nie. Met sy deelname daaraan stuit hy nie sy dalende gesag in geestelike aangeleenthede nie; hy verhoog net die toenemende wantroue in hom, omdat hy opsigtelik te kenne gee dat hyself nie glo in sy eintlike boodskap nie en hy daarom sy gesag 'n onderbou van materiële mag en wêreldlike aansien moet gee.

Die Christus-belydende Kerk moet begin met die belydenis van sy skuld dat hy uit kleingelowigheid of ongelowigheid begin soek het na 'n ander steun as die sterke regterhand van God en dat hy in sy soeke geswig het voor die versoeking om die gesagsmiddele en die lewensfunksies van die wêreldlike magte na die kroon te steek. Die oorsaak van sy inwendige verswakking moet die Kerk soek in sy verwêreldliking. 'n Boere-kerk met sy partypolitieke deelname, sy ekonomiese invloede, sy maatskaplike voortreflikheid, mag nasionale Kerk wees, maar hy het opgehou om Christus-kerk te wees. Hy mag 'n gedugte faktor wees in die staats- en wêreldlike mag, maar hy sal verleë staan in die verkondiging van die Evangelie van vrede en liefde. Hy sal die roeping waarmee God hom geroep het, mis en hy sal in sy opdrag faal. 'n Kerk wat die christelike barmhartigheid vervang met 'n impersoonlike maatskaplike welsynswerk, het uitgetree uit die diens van Christus om te word die onbetaalde amptenaar van die staat.

Dit alles gebeur omdat die Kerk vergeet het die woorde van sy Heer: „My Koninkryk is nie van hierdie wêreld nie.'' Die spanning, in-die-wêreld-maar-nie-van-die-wêreld-nie, sy lewensvoorwaarde, het vir die Kerk geword sy lewens-gevaar. Die Kerk het tuis geword in die wêreld, deel geword van die wêreld. Hy ontkom nie aan die skommelinge van die wêreld nie, hy is magteloos om sy boodskap van vrede en liefde te laat hoor omdat hy verwêreldlik het. Dit is die skuld van die Kerk. Wil hy weer spreek met waaragtige gesag, die gesag van Jesus Christus, moet die Kerk begin met die belydenis van sy skuld; daarna sal sy Christus-belydenis geglo word.

In ons tyd is die gebied van die staat goed bewerk — oor-bewerk, want die Kerk ploeg ook die lande van die staat; maar sy eie gebied, die gebied van die Kerk lê braak. Daarom is ons politiek, ekonomies en maatskaplike oorvoed maar ons lidmate is geestelik verhonger. Die Kerk in die wêreld het geword van die wêreld. As die Kerk Christuskerk wil bly, aan sy roeping en sy opdrag wil voldoen, as hy van waaragtige invloed in die wêreld wil wees, moet hy nie probeer om 'n aardsmagtelike instelling te word nie. Dit was die fout van Rome waarteen die Reformatore in opstand gekom het.

Die Christelike Kerk, oral in die wêreld en ook in ons land, moet sy skuld bely en Christus bely. Sy skuld is dat hy in sy strewe na aardse mag, politieke en ekonomiese invloed, vergeet het die woorde van sy Heer, die Heiland van die wêreld: „My Koninkryk is nie van hierdie wêreld nie!''

A. S. GEYSER.

VRAEBUS

Die Terms Broer en Broeder. — Die Ampsdraer se Das.

Vraag:

'n Student in die Teologie wat oor nog 'n tydjie in die bediening hoop te staan, maar liewer nie sy naam in hierdie verband vermeld wil hê nie, wil graag weet:

(a) Watter term is die regte een wanneer 'n manslidmaat van die gemeente van die Here aangespreek word: broer of broeder. Hy wys daarop dat sommige predikante die eerste term gebruik en andere weer die tweede.

(b) Hoe moet die woorde „witte das'' in Artikel 282 van die Kerkwet opgevat word? Word daarmee bedoel 'n lang wit das of „tie'', òf is die bedoeling 'n wit strikkie das?

Antwoord:

(a) Ons beantwoord hierdie vrae al word die naam van die vraesteller nie vermeld nie, want sy naam is aan die vraebusskrywer bekend. Vrae onder skuilname sonder vermelding van die eintlike naam en die adres kom nie in aanmerking vir beantwoording nie. Ons deel dit weer 'n keer mee omdat ons nou en dan so 'n brief met een of meer vrae ontvang.

Wat die term broer en broeder betref merk ons op dat die Bybel- en ook die kanseltaal nie in alle opsigte dieselfde is as die taal wat elke dag op straat gebruik word nie. Die Bybel- en die kanseltaal moet verhewener, deftiger, sierliker as die alledaagse taal wees. So bv. word in die Nederlandse vertaling van die Bybel die woordjie „gy'' gebruik, in die Engelse Bybelvertaling die woordjies „thee'' en „thou'' wat in die alledaagse taal nie voorkom nie. So gebruik ons soms in die Afrikaanse Bybelvertaling en ook in ons kanseltaal die woordjie „u'' op plekke waar dit in 'n gewone gesprek of in 'n ander soort van boek nie gebruik word nie.

Die Afrikaanse bybelvertalers wat bygestaan is deur bekwame taal- en letterkundiges het dit goed gedink om onderskeid te maak tussen vleis en vlees en ook tussen broer en broeder. So staan daar bv. in Numeri 11:13b: „Gee vir ons **vleis**, dat ons kan eet,'' maar in Rom. 8:1 „Daar is dan nou geen veroordeling vir die wat in Christus Jesus is nie, vir die wat nie na die vlees wandel nie, maar na die Gees'' terwyl in 1 Kor. 15:39 staan: „Alle

vlees is nie dieselfde vlees nie, maar die vlees van mense is anders as die vlees van vee . . ."

In die geval van broer en broeder word dan ook onderskeid gemaak. Terwyl met broers bedoel word seuns van dieselfde ouers, word met broeder die geesverwantskap tussen twee manne uitgedruk, seuns van dieselfde hemelse Vader.

Vergelyk in Gen. 4:9 „. . . Kain: waar is jou **broer**? en in Mat. 10: „. . . Simon wat Petrus genoem word, en Andreas, sy **broer"**, wat die bloedverwantskap aantoon met Hand. 15:23: „Die apostels en die ouderlinge en die **broeders** aan die **broeders** uit die heidene . . ." wat die geestelike verwantskap aantoon.

Dit is 'n mooi en fyn onderskeid. Wanneer nou 'n prediker op die kansel die gemeente aanspreek as **broers** en susters i.p.v. **broeders** en susters, en wanneer hy met huisbesoek 'n lidmaat as broer i.p.v. broeder aanspreek, dan maak hy 'n fout. Hy hou hom eerstens nie aan die onderskeid wat in ons Afrikaanse Bybels gemaak word tussen broer en broeder nie. Tweedens wil hy dan beter weet as die taal- en letterkundiges wat in oorleg met die Bybelvertalers in Afrikaans die onderskeid tussen die twee woorde meen te moet bestendig, 'n onderskeid wat in die volksmond reeds tevore bestaan het. Derdens gee hy dan blyk die fyn, mooi onderskeid nie goed aan te voel nie en vierdens is hy op die kansel en in die omgang te familiaar.

(b) Die „probleem" oor die witte das is een van resente datum. Vroeër jare toe ook artikel 282 in die Kerkwet opgeneem is, was daar net een artikel wat vir 'n das deurgegaan het en dit was die strikkie of liewer gestrikte das. Vir wat vandag 'n lang das genoem word, het ons ou mense in dié dae gesê 'n „tie". Toe egter later die Afrikaanse taal al meer tot sy reg gekom het en daar 'n beweging op tou gesit is om die taal te suiwer van vreemde woorde waar moontlik, toe was „tie" beskou as „uit die bose". Die „tie" het toe ook 'n das geword, maar om die nodige onderskeid te maak tussen 'n das en wat eers genoem is 'n „tie", is toe gepraat geword van 'n lang das en 'n strikkie das. Dit is daarom nie te betwyfel nie, dat met „witte das" in Artikel 282 van die Kerkwet bedoel word 'n wit strikkie.

Dat dit so is blyk ook uit die feit eerstens dat ongeveer tien en meer jare gelede nooit 'n predikant of 'n kerkraadslid met 'n lang wit das gesien is nie. Tweedens sál hulle wat die lang das wil goed praat **geen een enkel** portret van bv. 'n Algemene Kerkvergadering of van 'n kerkraad uit dié tyd kan aanwys nie, waar maar net een persoon 'n lang wit das i.p.v. 'n strikkie aangehad het nie.

Die lang wit das in Suid-Afrika is sover die kennis van die Vraebusskrywer strek die eerste in ons land gedra deur die pastoors van een van ons sektes. Ongeveer tien jaar of meer gelede het een van ons ouere predikante begin om die pastoors wat, om onderskei te word van dominees van ons Hollands-Afrikaanse Kerke lang wit dasse gaan dra het, na te doen en hierdie „nuwe mode" begin teenswoordig al meer veld te win. Helaas, want dit blyk bepaald minder deftig by 'n swart gewaad as die ou gebruiklike en so ingeburgerde wit strikkie.

Daarom is ons advies aan onse jonge broeder — hy is nie ons broer na die vlees nie, maar onse broeder in Christus Jesus — sorg dat u nie vir 'n pastoor aangesien word nie en koop maar vir u 'n „witte das", dit is, na die teenswoordige spraakgebruik, 'n wit strikkie.

JOH. DREYER.

ERNSTIGE TYE

Ons belewe inderdaad ernstige tye. Op alle gebied is daar gisting, onbestendigheid, ontwrigting. Ek kry soms die indruk dat ons kerkmense, ondanks die erns van die tye, selfgenoegsaam en onbekommerd voortlewe, sonder om bewus ag te slaan op die geweldige gebeure rondom hulle. Dis verstaanbaar, want 'n mens wil nie graag in jou rus gesteur word nie en vermy daarom dan ook, as dit ten minste moontlik is, alles wat daarop bereken is om die gewone gang van jou lewe te wysig. So kan dit maklik gebeur dat ons sonder meer tevrede is met die voorregte wat ons geniet: solank ons eie gemeentelike lewe sy gereelde gang gaan, en ons kerkdienste nie deur 'n vakature onderbreek word nie, en ons ons nagmale kan vier, is ons voldaan. Wat daar verder in die wye wêreld plaasvind, raak ons nie eintlik nie; dit laat ons per slot van rekening koud. Ons sluit dan ook gerieflikheidshalwe ons oor vir die daagliks terugkerende ontstellende berigte wat uit alle oorde tot ons deurdring. In elk geval neem ons dit nie in ons op nie en verwerk dit nie en let nie op die betekenis en gevolge daarvan nie. Kortom, ons let nie, soos die Here Jesus ons vermaan, op die tekens van die tye om daaruit lering te trek nie.

So 'n houding kon in die verlede, in minder kritieke dae, miskien nog sonder gevaar volgehou gewees het, maar in ons veelbewoë tyd is dit onverdedigbaar, want daar is heillose magte in die wêreld ontketen en aan die werk, wat vernietigend om hulle heen gryp, en teen wil en dank moet ons daar kennis van neem, anders loop ons gevaar om op 'n goeie dag alle vastigheid onder ons voete te voel wegsink en wreed ontnugter te staan. As iemand weet dat waaghalsige diewe in sy omgewing bedrywig is en hy bowendien teen hulle kwaadwilligheid gewaarsku is, sal hy voorsorgsmaatreëls neem om sy besittings teen ewentuele roof te beskerm. Hoeveel te meer pas dit ons om te waak vir die behoud van ons geestelike besit, terwyl ons weet dat alles wat vir ons heilig en dierbaar is teenswoordig, soos wellig nooit tevore nie, genadeloos bedreig word.

Wanneer ek hieraan dink, voel ek dikwels meer ongerus oor die nonchalance, die onverskillige houding teenoor dit alles, van die christenmense as oor die gedugte georganiseerde frontaanval van die Bose en sy leërbendes.

Wat sou daar nou nóg meer moet gebeur, eer ons wakker geskud word tot die besef van wat daar rondom ons aangaan?

Wanneer ons as belyders van Christus ontrou is selfs in die vervulling van ons meer eenvoudige christelike pligte, hoe kan ons verwag om stand te hou teen die verskriklike anti-christelike magte wat teen die Gesalfde en Sy ryk optrek? Van alle kante bereik tydings in snelle opeenvolging ons van meedoënlose aanvalle op die Christendom — kan ons, wat tot die strydende Kerk van Christus behoort, ons oë langer sluit en volstandig weier om in ons soete rus gesteur te word? Wek die Skrif ons nie met klimmende nadruk op om veral in sulke tye meer as ooit te waak en te bid nie?

'n Mens kan vandag nie meer sê uit watter bepaalde hoek die bedreiging teen ons allerheiligste geloof kom nie — die aanval daarteen word van alle kante met 'n ontstellende durf geloods; die vyand het sy geledere aaneen gesluit; én as elke oortuigde christen nie wakker in sy roeping as 'n krygskneg van Christus is nie, sal die ellende nie te oorsien wees nie. Ons kan nie gemaksugtig en met 'n onaktiewe vroomheidsvertoon wil skuil agter die versekering, dat die poorte van die doderyk die Kerk van Christus tog nie sal oorweldig nie. Christus sal weliswaar Sy Gemeente in stand hou, maar... alleen dié wat getrou was in die felle worstelstryd sal met Christus deel in die vrugte van Sy welversekerde eindoorwinning.

Toe ek hierdie stukkie begin skrywe het, het ek my voorgestel om ná 'n beknopte inleiding te wys op bepaalde strydpunte van strategiese belang wat nie onbeset en onbewaak mag bly nie, maar terwyl my gedagtes hulle loop geneem het, het ek al meer gevoel dat, aangesien die vyand, met die gebruikmaking van alle moontlike lis en wapens, van alle kante sonder genade op ons aanstorm om ons en mét ons die Christendom uit te roei, dit genoegsaam sou wees om die aandag hierop alleen te vestig, in die hoop dat hierdie woord van opwekking tot persoonlike trou voldoende mag wees. Die huidige omstandighede eis dat ons met heldere bewustheid ons geestelike sufferigheid van ons sal afskud, dat ons sal wakker loop, en dat ons ons heelhartig sal inwerp in die worstelstryd vir die geloof wat eenmaal aan die heiliges oorgelewer is. Ons moet begin deur die genade van die Here met die hervorming van ons eie lewe, en vandaar uit moet ons christelike aksie hom in steeds wyer kring uitstrek. Elke lewensgebied moet met taaie geloofsdurf opgeëis word vir God en Sy Gesalfde, tot eer van God Drieënig!

D.F.E.

UIT ANDER KERKE

Nederland.

Die aantal egskeidings per jaar neem ook in Nederland sienderoë toe. Terwyl dit in 1890 nog nie een uit elke 1,000 huwelike was nie en in die jare voor die tweede Wêreldoorlog nog geen 2 uit elke 1,000 was nie, het dit van 1943 tot 1945 gestyg tot 2.4, gedurende 1946 tot 4.2 en in 1947 tot 5.2.

Daar is egter nou 'n wetsontwerp om die maklike manier waarop egskeidings toegestaan word teen te gaan. Dit het in wye kring instemming gevind. Die algemene oortuiging is, dat wetlike maatreëls aangewend behoort te word om die aantal ongewenste oórhaastige egskeidings teen te gaan.

Volgens hierdie wetsontwerp sal 'n versoeningsregter ingestel word wie se taak dit sal wees om te probeer om die partye in 'n huwelik weer bymekaar te bring. Hy sal dan die reg hê om 'n aanvraag vir egskeiding te weier. Hierteen kan egter in hoër beroep gegaan word. 'n Gesinsraad sal hom tersy staan en inligting gee oor die maatskaplike agtergrond van die gesin. Hierdie gesinsraad sal 'n uitbreiding wees van die reeds bestaande voogdyraad.

Daar het weer 600 Nederlandse boere na Kanada geëmigreer. Die hoop is dat gedurende 1948 in die geheel 20,000 boere na Kanada sal gaan. Ons lesers sal hulle herinner dat ons tevore reeds daarop gewys het, dat die Presbiteriaanse Kerk van Kanada hom daarin interesseer en self 'n predikant na Nederland gestuur het om kontak met die emigrante te kry.

Prof. Dr. A. M. Brouwer, emeritus professor aan die Ryks Universiteit, is op 13 Mei ll. onverwags oorlede. Met sy heengaan het 'n groot teoloog die Hervormde Kerk en die teologiese wetenskap ontval. Onder sy baie lang lys van publikasies is sy vertaling van die Nuwe Testament, terwyl prof. Obbink die Ou Testament vertaal het, seker een van die bekendste wat uit sy pen gevloei het.

Scotland.

Volgens 'n rapport wat gelewer is by die jongste Sinode van die Kerk van Scotland het die kerk oor die 25,000 lidmate verloor i.p.v. die jaarlikse natuurlike aanwas van 17,000. Daar is ook minder jongmanne wat hulle laat inskrywe vir die teologiese studie. Op die oomblik is daar 'n tekort van 138 predikante, nieteenstaande die feit dat 151 predikante nou minder nodig is as in 1939.

Die Sinode het o.a. besluit om 'n handleiding uit te gee oor „Kommunisme en Christendom" om sodoende die jongmense die Kommunisme op die regte manier te laat verstaan.

Brasilië, Suid-Amerika.

Soos daar in Protestantse lande Roomse skole is, so is daar ook in hierdie Roomse lande Protestantse skole wat deur talle kinders uit Roomse huise besoek word. Onlangs het iemand wat lid is van die Geografiese en Historiese Genootskap in die pers 'n waarderende woord geskryf oor so 'n Protestantse skool in die dorp San Paulo. Hy skryf: „As 'n oortuigde Katoliek voel ek my verplig om uit te spreek my groot waardering vir die skool (die Mackenzie Instituut). Ook die teologiese fakulteit van die Metodiste Kerk word geprys.

Duitsland.

Daar is nou byna 40 miljoene persone wat hulself opgee as lidmate van die Evangeliese Kerk van Duitsland. In 1939 was die getal minder nl. byna 39 miljoen.

Die ontwerp kerkorde van die Evangeliese Kerk van Berlyn-Brandenburg wil 'n soort „kerklike pas" invoer, wat aan elke jong lidmaat oorhandig word wanneer hy belydenis van die geloof doen. Die „pas" sal in die vorm van 'n boek wees en sal bevat die datums van sy doop en belydenis. Daar is ruimte oopgelaat waarin die predikant kan aanteken watter medewerking die betrokke persoon jaarliks aan die kerklike lewe gegee het. Die „kerkboek" moet die persoon dan sy hele lewe met hom saamneem. As hy van woonplek verander sal hy dan makliker hiermee in die nuwe gemeente opgeneem kan word.

Op die byeenkoms van die Broeder-raad van die Evangeliese Kerk in Duitsland op 7 en 8 April is 'n boodskap opgestel met betrekking tot die Joodse kwessie. Die bedoeling is om daarmee die predikante en lidmate van die Kerk geestelike steun te gee om die regte houding te bepaal t.o.v. die Joodse kwessie.

In die begin daarvan word spyt uitgespreek omdat tot dusver niks gepubliseer is oor wat in die verlede aan die Jode gedoen is. Daarom dank die Raad die Duitse predikante en lidmate dat hierdie boodskap van hulle gekom het en dat hulle daarvoor gely het.

Die boodskap lui dan verder: „Noudat ons ly vir die sonde wat ons teen die Jode bedryf het, dreig die gevaar dat ons onsself afkeer van die oordeel van God en 'n nuwe vorm van anti-Semitisme aanhang. Maar in hierdie gevaar en in hierdie verleiding word ons gestel teenoor die Woord van God, waardeur ons gehelp word om op die regte manier te dink en te handel teenoor die Jode." Nadat die boodskap enige riglyne neergelê het oor die verhouding tussen die Jode en die christelike Kerk, wat as grondslag die Heilige Skrif het, en daarop gewys het dat die Jode deur Christus te kruisig hulle roeping en bestemming as volk verwerp het, word verder gesê: „Maar daarom mag die Kerk die Jode nie brandmerk as diegene wat alleen vir die kruis van Christus verantwoordelik is. Aangesien sedert Christus en deur Hom die uitverkiesing van Israel oorgegaan het op die Kerk, wat uit mense bestaan wat behoort tot alle volke, Jode sowel as nie-Jode, daarom mag die Kerk geen onderskeid maak tussen die christen-Jode en die nie-christen Jode. Die Kerk moet wag op die dwalende kinders van Israel, sodat hulle die plek, wat vir hulle deur God berei is, kan inneem. Die Kerk moet die Jood sien as sy „dwalende broeder", wat tog vir Christus bestem is en wat nooit deur God verlate is nie. Die Kerk moet hom daarom liefhê en hom roep, juis omdat die lot van die Jode 'n stomme prediking van die feit is, dat God nie met Hom laat spot nie. Dit was 'n fatale vergissing van die Kerke om die Joodse kwessie alleen te benader vanuit die wêreldse gesigspunt van humaniteit, emansipasie en anti-Semitisme. Die Woord van God leer ons tot ons skande en droefnis hoe ons tekort geskied het in ons plig t.o.v. die Jode. En nu tref die gerigte van God ons, sodat ons ons buig onder die hand van God."

Dan rig die boodskap hom verder tot die Christen-Jode as volg: „Ons wend ons in die besonder tot u wat gebore is uit die saad van Abraham en wat nou deur die genade van God bely, dat Jesus Christus, die Gekruisigde en opgestane Heer, die Heiland is deur wie u geseënd is as kinders van God. Ons vra u om te let op hierdie wonder van genade en nie alleen te dink aan wat mense U aangedoen het nie — mense, wat gedoop is met dieselfde doop as uself en wat saam met u geroepe is tot die gemeenskap met die liggaam van Christus. Ons weet hoe moeilik ons dit vir u gemaak het om te swyg en deur ons gebrek aan liefde om te glo dat die tyd van heil gekom het, waarin Jode en nie-Jode as uit een mond God sal dank vir sy genade en waarheid."

Aan die end word die christene van Joodse afkoms gevra om geen aparte Kerke te vorm nie, maar „by ons te bly en saam met ons na die Woord van God te luister om te leer en te onderwys en God te prys vir sy magtige dade."

Denemarke.

Die laaste tyd veral na die gebeurtenisse in Tsjeggoslowakye het die publieke opinie in Denemarke sterk gedraai teen die kommunisme. Ook van kerklike kant is daar ernstig gewaarsku teen die gevaar wat die kommunisme inhou vir die vryheid van Wes-Europa.

In hierdie verband het 'n openbare ronde tafel konferensie tussen een van die mees vooraanstaande intellektuele kommuniste, prof. Mogens Fog en dr. Soe, prof. in die teologie. Die kommunistiese prof. het openlik toegegee, dat die kommunisme en die christendom as lewensbeskouinge lynreg teenoor mekaar staan. Prof. Soe het die groot tekortkoming van die Kerk op sosiale gebied toegegee, maar kon homself natuurlik nie verenig met die totalitêre (alles vir sig opeisende) aanspraak wat die kommunisme op die indiwidu maak en die beperking van die geestelike vryheid soos dit in die Sowjet-unie plaasvind.

Amerika.

Die oudste Kerk in die U.S.A., nl. die Hervormde Kerk het in Meimaand sy 141ste Sinodesitting gehad.

Die Sinode is geopen met 'n gesamentlike gebruik van die Heilige Nagmaal. Voorgegaan het die president van die Sinode, dr. John W. Beardslee, bygestaan deur die vice-president van die Sinode, ds. Henry Beltman.

Die president word net vir een termyn gekies. Die keuse vir die nuwe president het geval op die gewese vice-president, ds. Henry Beltman. In sy plek as vice-president is gekies ds. Abraham Rynbrandt.

'n Voorstel om die studie van Hebreeus nie langer verpligtend te maak vir teologiese studente nie, is deur die Sinode verwerp.

Twee rapporte, 'n meerderheids- en minderheidsrapport, is ingehandig t.o.v. die vraag of die Herv. Kerk lid moet bly van die Federale Raad van Kerke in Amerika. Die meerderheidsrapport om wel lid te bly, maar om aan te dring dat die Federale Raad 'n leerstellige standpunt inneem wat meer ooreenstemmend met die bybelse christendom is, is in behandeling geneem en met klein veranderinge deurgestuur na die Federale Raad.

Die Sinode het ook besluit na aanleiding van 'n aanbeveling vervat in die rapport van 'n kommissie met betrekking tot ons rentmeesterskap om opnuut die belangrikheid van die gee van tiendes as die minimum wat volgens bybelse beginsels gegee behoort te word.

Met betrekking tot die voorgenome plan om te verenig met die „United Presbyterian" Kerk is besluit om met die sinodale sitting in 1949 die reëlings so te tref dat die twee Sinodes van die twee respektiewe Kerke terselfdertyd en op dieselfde plek plaasvind. Elke Kerk sal sy sitting nog apart hou, maar geleenthede sal dan geskep kan word vir gesamentlike dienste en gemeenskapsbeoefening.

Volgens die rapport van die Kommissie vir buitelandse Sending (Voorsitter ds. Stegenga) is gedurende die afgelope jaar sewe en twintig sendelinge en helpsters uitgestuur o.a. na China, Indië, Arabië, Afrika, Japan.

Die Kommissie vir Onderwys het in hulle verslag, gelees deur die Voorsitter daarvan, nl. ds. Wm. Van 't Hof, daarop gewys dat 20 jaar gelede daar in die Verenigde State 17 miljoen kinders en jongmense was, wat geen godsdienstige onderrig hoegenaamd ontvang het nie en dat volgens die ondersoek van die Instituut vir Religieuse Ondersoek hierdie getal nou vermeerder het 27 miljoen, waarvan 17 miljoen onder 16 jaar is. As dit so voortgaan, is gesê, dan sal die Amerikaanse nasie oor 20 jaar hoofsaaklik heidens wees.

China.

As die Kommuniste 'n nuwe gebied verower, dan probeer hulle om die liefde van die bevolking te win deur dadelik groot plakkate aan te bring met die opskrif: „Vryheid van godsdiens. Ons beskerm die kerk." Na 'n tydjie kom dan rapporte in dat die kerkgeboue gesluit word en in beslag geneem word, terwyl prosesse teen die geestelike leiers in volle gang is.

Die aantal sendelinge wat reeds gevlug het na Peking is reeds meer as 1,000.

In die provinsie Hopei het die Kommuniste op 123 kerke beslag gelê en hulle in gebruik geneem as bioskope. Vyf en twintig kerkgeboue is heeltemal verwoes, 166 is geplunder en 183 word deur die Kommuniste as sale gebruik vir allerhande doeleindes. In een distrik het hulle bo die altare in die kerkgeboue skilderye van kommunistiese leiers opgehang. Volgens 'n berig van die Katolieke missie is reeds 49 sendelinge vermoor of na marteling gestorwe. Dit word aangeneem dat die aantal vermoorde Protestantse sendelinge nie minder sal wees nie.

Italië.

Die Protestante is in hierdie bakermat van die Rooms-Katolisisme 'n klein minderheid, nog nie eens 2 persent van die hele bevolking nie. Hulle behoort aan die Waldenserkerk, wat gestig is deur Petrus Waldus, 'n koopman wat uit Lyon in Frankryk terwille van sy geloof moes vlug en toe veiligheid gaan soek het in die dale van Noord-Italië.

Op 31 Januarie 1685 is 'n edikt uitgevaardig dat al die Waldensers hulle Protestantse geloof moes afsweer en Rooms moes word. Vreeslike vervolgings het toe losgebreek en byna is hulle almal uitgeroei. Eers ongeveer tweehonderd jaar later het hulle godsdienstige en burgerlike vryheid gekry. In 1532 het hulle aangesluit by die Switserse Kerk-hervorming.

Die huidige Moderator van die Waldenserkerk was in sy jeug Rooms.

Die Waldenserkerk en elke lid daarvan is besonder aktief om die evangelie uit te dra na onverskillige Katolieke en intellektuele ateïste.

Teenwoordig word openbare byeenkomste gereël waar geloofsvrae behandel word. Dit het bv. Sondag na Sondag plaasgevind in die gewese Lutherse Kerk in Venesië.

JOH. DREYER.

EEUFEES OP SCHOEMANSDAL

Op 6, 7 en 8 Julie l.l. het die Soutpansbergers en saam met hulle talle Afrikaners uit ander distrikte en provinsies fees gevier en die stigting 100 jaar gelede en die kortstondige bestaan van die eerste Voortrekkerdorpie in die Noorde van Transvaal herdink.

Toe die verrigtinge Dinsdagnamiddag op 6 Julie 'n aanvang geneem het met 'n diens van dr. Nicol was daar seker ongeveer 1,000 feesgangers in die tabernakel, wat opgerig is op die plek waar eertyds die eerste Hervormde kerkie in die Noorde van ons land gestaan het.

Die honderde tente, die motors met nommerplate van heinde en ver, die groot tabernakel, die ringmuur om die ou Voortrekker-kerkhof en daaragter die Soutpansberge met sy hoogtes en sy toppe, sy klowe en diep dale, het 'n skilderagtige gesig gevorm.

Hierdie skilderagtigheid is verhoog toe die span Voortrekkertjies die aand toe dit reeds donker was ingekom het met die brandende fakkels wat enige dae tevore aangesteek is by die Voortrekkerfakkel wat altyd brandende gehou word in die Universiteit van Pretoria en wat hulle op die afloswyse te voet gebring het na die feesterrein.

Hulle het met hulle saam gebring boodskappe van die Administrateur van Transvaal, van die Kultuurraad van Pretoria en van die Voortrekkerbeweging self.

Die boodskap van Genl. J. J. Pienaar het as volg gelui:—

„In gedagte wil ons, wat nie teenwoordig kan wees nie, saam met u hulde bring aan die dapper manne en vroue wat indertyd onder leiding van Generaal Andries Hendrik Potgieter die Zoutpansbergdorp gestig het wat, na die oorlyde van hierdie fiere Voortrekker-generaal, onder leiding van Generaal Schoeman die naam van die dorp verander het tot Schoemansdal. Ons dink ook vandag met waardering aan die eerste predikant van die Hervormde Kerk in Soutpansberg. Ds. N. J. van Warmelo, wat in 1864 sy intrek in Schoemansdal geneem het. Ons dink aan die grootse planne waarmee die inwoners van Schoemansdal besiel was; die grondslag van die beskawing was goed en heg gelê. Kerk, skool, wonings en winkels het so ver moontlik in hul behoeftes voorsien. En ons dink terselfdertyd ook aan die treurspel toe hierdie draers van die beskawingsfakkel in 1867 moes wyk voor die oormag van die inboorlinge, en alles wat hulle daar tot stand gebring het aan die verwoestende hand van die barbarisme moes oorlaat.

Die Puinhope Getuig.

„Vandag getuig die puinhope en die graf van 'n groot fakkeldraer vir die beskawing van 'n vroeër welvarende dorp.

„Ons wens en bede is dat die moed en pligsgetrouheid wat hierdie manne, temidde van weergalose gevare, aan die dag gelê het, mag dien as 'n spoorslag vir die huidige en toekomstige geslagte van ons volk.

„Hou koers! Suid-Afrika eis dit van ons. Vader Tyd sal soos in die verlede dan briek aandraai dan weer touleier wees, en al staan ons soms verbysterd oór die uiteenlopende menings omtrent die onmiddellike rigting — of dit dwars oor hierdie berg moet gaan, dan of dit liewers om daardie rante moet draai — ons sal die pad weer vind. Suid-Afrika sal ons daartoe dwing met liefde en sonder geweld."

Tussen hakies merk ons hier op dat in 'n stuk oor die Schoemansdalse Eeufeesviering wat uit die pen van dr. Nicol in Die Kerkbode verskyn het, kom die reël dat ds. N. J. van Warmelo **predikant van die Hervormde Kerk was,** nie voor nie, soos ook later dit deur hom nie vermeld is dat die gedenksteen op die graf van wyle mevr. ds. van Warmelo opgerig is deur en onthul is namens die Hervormde Kerk nie. Ons meld dit nie omdat dit so van belang is nie, dat juis die Herv. Kerk vermeld moes word, maar omdat as hy dit opsetlik weggelaat het, dit so opvallend is.

Dieselfde aand het prof. J. C. van Rooy, van Potchefstroom 'n besielende rede gehad oor die Skatte wat die Ossewaens gebring het.

Indrukwekkend was die optog, vier aan vier, die volgende oggend vanaf die tabernakel na die kerkhof. Daar is onder plegtige stilte die grafsteen deur ondergetekende onthul. Op die grafsteen staan die volgende woorde op graniet uitgebeitel:

Ter herinnering aan
Josina van Warmelo
geb. van Vollenhoven
Geboren in Rotterdam, Holland
Overleden te Zoutpansberg op 28 Januarie 1865
Echtgenote van ds. N. J. van Warmelo
Eerste predikant van die Ned. Hervormde Kerk
in Zoutpansberg.
Psalm 39:10: „Gy hebt het gedaan".

Kranse is gelê op die grafsteen onder andere namens die Ned. Herv. Gemeente van Louis Trichardt, namens die Ned. Herv. Sustersvereniging en op die grafsteen van genl. Hendrik Potgieter namens die Unie Regering, namens die Universiteit van Pretoria, namens die Moedergemeente van Transvaal nl. die Herv. Gemeente van Potchefstroom. Kranse is verder ook gelê deur die Voorsitter van die Eeufees Komitee, mnr. Dietlof Potgieter, 'n direkte afstammeling van genl. Potgieter, namens die Potgieter-familie; deur mnr. Trichardt, 'n direkte afstammeling van Louis Trichardt, namens die Trichardt-familie; deur mnr. S. Schoeman, 'n direkte afstammeling van genl. Stefanus Schoeman, namens die Schoeman-familie. Ook is een gelê deur ou moeder Hester de Jager, geb. Vorster, dogter van Kommandant Barend Vorster, wat 86 jaar gelede deur ds. van Warmelo in die kerkie op Schoemansdal gedoop is.

Daarna het ondergetekende die hoofdiens waargeneem en twee paartjies in voortrekkerdrag geklee in die huwelik bevestig.

Die volgende dag het as sprekers opgetree ds. Kotze en dr. W. Erlank (Eitemal).

Die feesviering was 'n reuse sukses. Alles was puik georganiseer. Die stemming was opgewek en aangenaam, hoewel die gedagte tog tot somberheid gestem het dat Schoemansdal die enigste Voortrekkerdorp is wat deur bedreiging deur die kaffers ontruim moes word in 1867 en nooit weer opgebou is nie.

JOH. DREYER.

DIE ONBEKENDE BEKENDE - Ps. 23 Vers I

Die aanhef hierbo lyk na 'n paradoks, laat ek egter verduidelik: As ons Afrikaanssprekende kinders hulle skoolloopbaan begin, is een van die eerste bybelversies wat hulle leer, Ps. 23 „Die Here is my herder . . ." Selfs talle voorskoolse kinders is goed bekend met hierdie psalm wat hulle tuis aan vader of moeder se knie geleer het. Dus kan ek tot die gevolgtrekking kom dat dit wel 'n „bekende" in ons Afrikaanse volkslewe is. Wat nou, van die berymde psalm 23, hier kom ons nou op die „onbekende" van die aanhef hierbo. Ek kan my nie een keer herinner dat ek dit al ooit hoor sing het by eredienste in ons Herv. Kerke nie. Die rede is vir my duister en onbekend. Mag ek 'n paar gedagtes uitspreek waarom ons dit wel behoort te sing.

Eerstens die woorde van die berymde psalm (1) Die lang **aa-** en **oo**-klanke in die eerste paar reëls afgewissel deur die skerper **e** en die **r** gee al dadelik die indruk van rustigheid en sekerheid. Lees dit maar gerus, u sal dadelik hierdie indruk kry.

(2) Die vergelyking tussen die herder wat die skape saggies en veilig lei en die vaste versekering wat ons deur vertroue in die Heer kry, word op treffende wyse in die eerste vers uitgebring.

Tweedens: (1) Die wysie, dit is baie maklik om aan te leer, as dit op kort en lang note gesing word gee dit 'n pragtige, rustige ritme. Die woorde en ritme pas volmaak bymekaar.

(2) Let op na die vaste hoër note So **is die Heer,** ens. Note en woorde, ritme en teks, hef op, gee vertroue en boesem sekerheid in. Werklik 'n psalm wat die moeite werd is om te leer sing.

Ek hoop hierdie paar kort aanmerkings sal help om iets te doen om ons mense aan te spoor om nuwe wysies van ons psalms en gesange te leer, daar is soveel skoonheid wat vir ons verlore gaan, deur ons eie laksheid. Laat ons 'n bietjie ywer en volharding aan die dag lê. Dit sal baie gou vir ons genot verskaf en daarmee sal ons help om die sang by ons eredienste aan te help.

Z. L. PRETORIUS.

Naauwpoortskool,
Oor Rustenburg.

VERBANDE.

As u geld op verbande wil leen of belê (6% op verbande onder £1,000, groter verbande 5%), dan is die regte adres: STEUNMEKAAR (Bestuurder: Danie Smal), Malherbestraat 268, Telefoon: 2-5499, **Pretoria.**

DIE FEDERASIE VAN AFRIKAANSE KULTUUR-VERENIGINGE

Algemene Omsendbrief:

In die pers is reeds mededelings insake 'n Huldigingsplegtigheid gedoen wat ter ere van mevr. pres. M. T. Steyn deur die F.A.K. gereël word en wat op 8 Oktober hierdie jaar in die Stadsaal van Bloemfontein plaasvind. In hierdie verband het die Uitvoerende Komitee van die F.A.K. besluit om as huldeblyk aan mevr. pres. Steyn 'n bedrag geld te oorhandig wat vir die onderhoud en versorging van die Vroue-monument en die Oorlogsmuseum, asook van die terrein bestem sal wees. Dit is algemeen bekend dat die Vrouemonument-kommissie voortdurend met 'n gebrek aan die nodige fondse worstel om die Monument en die Museum behoorlik in stand te hou. Daar word dan ook van tyd tot tyd deur genoemde Kommissie beroepe op die verskillende Afrikanerliggame en op die Afrikanervolk in die algemeen gedoen om bydraes vir die betrokke doel beskikbaar te stel.

Hierdie voortdurende geworstel om die nodige fondse te vind, strek die Afrikanerdom beslis nie tot eer nie. As Afrikanervolk is ons dit veral teenoor die eervolle nagedagtenis van die vroue en kinders wat in die konsentrasiekampe die hoogste offer vir vryheid van land en volk op die altaar gelê het, verskuldig om hierdie saak blywend in orde te bring. In hierdie verband dien daarop gewys te word dat daar gedurende verlede jaar 'n begin gemaak is om die terrein te verbeter en te verfraai.

Waar sowel Pres. Steyn as mevr. Steyn destyds nie alleen die inisiatief geneem het nie, maar ook die leeue-aandeel in verband met die oprigting van daardie heiligdomme van die Afrikanervolk verrig het, en waar hulle name dus onsterflik daaraan verbonde is, het die ondergetekendes, lede van die Uitvoerende Komitee van die F.A.K., die vrymoedigheid om langs hierdie weg 'n beleefde dog dringende beroep op die hele volk, op sy Kerke en op al sy instellinge te doen om ruimskoots tot hierdie „HULDIGINGSFONDS VIR MEVR. PRES. STEYN" by te dra. Ons hou ons ten volle daarvan versekerd dat daar geen ander huldeblyk van die kant van haar volk, aan ons hooggeagte en geliefde Volksmoeder in hierdie stadium van haar lewe meer gewaardeer sal word as bogenoemde huldeblyk nie. Immers, die belangstelling, toewyding en trou van die edele Presidentsvrou het nie saam met haar geliefde eggenoot in die graf gedaal nie, maar tot op die huidige dag terwyl sy in haar verbeelding en herinnering op liefdevolle wyse rondom sy persoon, sy arbeid en alles wat met hom in verband staan. Ons sal as volg met 'n sodanige daad ons geliefde Volksmoeder 'n groot diens en vreugde bewys. En nie alleen dit nie — ons sal daarmee hulde en eer aan die nagedagtenis van wyle haar eggenoot, aan die nagedagtenis van die laaste President van die Oranje Vrystaat betuig wat alles vir sy volk en vaderland veil gehad het.

Die tyd is kort: laat ons as Afrikanervolk deur 'n vinnige kragsdaad hierdie saak aanpak en finaal in orde bring!

By voorbaat ons innige en opregte dank,

Dienswillig die uwe,

(Get.) J. C. van Rooy (Voorsitter).
T. E. Dönges (Ondervoorsitter).
S. H. Pellissier.
I. M. Lombard.
C. F. Visser.
J. J. Boshoff.
G. G. Cillie.
A. F. Weich (Algemene Sekretaris).

Posbus 8711,
Johannesburg.

GEMEENTELIKE BERIGTE

Waterberg.

Weer het die gemeente die voorreg gehad om op 31 Julie en 1 Augustus Nagmaal te vier. Die opkoms was vir 'n winter nagmaal nogal taamlik. Saterdagmiddag met die voorbereiding en Sondagmôre met die nagmaal, het ons plaaslike leraar, ds. D. B. Snyman, die dienste waargeneem. Vier tafels is met Nagmaal bedien. Sondagmiddag en Sondagaand is die dienste waargeneem deur ds. P. G. van Staden, van Groblersdal. Met die Doopdiens is aan sewe kindertjies die Heilige doop bedien deur ds. van Staden. Albei die predikante het besielende boodskappe aan die gemeente gebring.

Voorwaar het almal wat die voorreg gehad het om aan die Evangeliewoord wat deur hulle verkondig is, te luister, weer siele voedsel ontvang. Ons wil dan ook langs hierdie weg weereens ds. van Staden baie dankie sê vir sy oorkoms en bemoedigende woorde.

Oudl. A. A. v. d. MERWE.

Otjiwarongo, S.W.A.

Dit was andermaal vir ons Gemeente 'n groot voorreg om besoek te word deur ds. P. M. Smith en gade. By hierdie geleentheid het die jaarlikse basaar op 3 Julie die bedrag van £240 opgebring. Saterdagmiddag na die Voorbereidingsdiens en die voorstelling van twee nuwe lidmate was daar gemeentevergadering waar ook die kiesing van kerkraadslede plaasgevind het. As ouderlinge is gekies die broers P. J. van der Merwe en J. P. van der Walt en as diakens, die broers P. J. Robberts en D. J. Robberts.

Sondagmôre is die Nagmaalsdiens waargeneem deur ds. W. P. v. d. Merwe, van Parys. Dit was aangenaam om onder so 'n diens te kon sit. Die ander dienste die dag is waargeneem deur ons konsulent, ds. Smith. Ook sy preke was almal ware sielevoedsel. Ja, ons moet eerlik erken dit was goed om teenwoordig te wees.

Op Otjiwarongo-dorp het ds. Smith 11de Julie drie dienste gehou. Ook hier was sy preke opbouend aangenaam en leersaam. Ons innige dank aan hom vir die moeite wat hy hom getroos het om ons weer 'n besoek te bring. Ons kan hom verseker dat dit hoog waardeer word. Gods rykste seën word hom en sy gesin toegewens deur ons gemeente.

Ook aan ds. v. d. Merwe ons dank en waardering vir sy hulp met die Nagmaal. Mag hy en sy eggenote voorspoedig reis na Angola en sy werk aldaar ryklik geseën word.

J. P. VENTER,
Scriba.

Goede Hoop.

Op die 17 en 18de Julie het die gemeente weer die voorreg gehad om nagmaal te vier onder leiding van ons konsulent, ds. Young. Die opkomste was nie voltallig nie, maar daar is nogtans verbetering te bespeur teenoor vorige winter nagmaalvierings. Die gemeente was so vriendelik om hulle kerkgebou vir ons beskikbaar te stel, en ook in die toekoms tot ons eie klaar is. Ons hartlike dank ook aan hulle en hul eerwaarde kerkraad en predikant.

Deur die persoonlike toedien van ds. Young het ons sover gekom om nie maar net bouplanne te hê nie, maar dat ons deur sy bemiddeling alle materiaal in hande gekry het en kan ons begin bou sodra ons 'n bouer kry. Daar hyself gegaan en alles gekoop en laat afstuur het, is ons sover gevorder dat ons met volgende Nagmaal, D.V. 13 en 14 November die hoeksteen kan lê. Die hoeksteenlegging deur ds. Young sal D.V. die 13de November wees met welke geleentheid hier ook 'n basaar gehou sal word vir ons boufonds, aangesien ons nog heelwat kort kom om ons kerkgebou sonder skuld klaar te maak. Ons verwag dan ook dat elke lidmaat teenwoordig sal wees en sy deeltjie sal bydra.

Die gemeente voel ook innig dankbaar teenoor ds. Young vir al sy opoffering, moeite en werk i.v.m. die bouery ook aan mnr. J. H. Nienaber, kontrakteur te Mafeking, ons hartlike dank, dat hy ons van alle materiaal voorsien en daardeur sy eie werk moet inkort om ons te kan help.

G. v. d. WESTHUIZEN (Jnr.),
Scriba-Kassier

Victoria.

Andermaal wil ons weer van ons laat hoor, daar ons maar baie stil sit en dit al 'n geruime tyd is wat ons laas van ons laat hoor het.

Die 12de en 13de Junie het ons weer die voorreg gehad om ons leraar en gade, ds. en mevr. Strydom in ons midde te hê. Vier kindertjies is gedoop en drie lidmate het belydenis van hulle geloof afgelê.

Die gemeente het ook Saterdag hulle basaartjie en braaivleisaand gehad, wat die mooi bedrag van £110 opgebring het. Die klein gemeente het baie hartlik saamgewerk. Daar is ook besluit om skouer teen die wiel te sit en met groter ywer te werk, om vir ons self 'n kerkie te bou.

(Mevr.) J. C. OOSTHUIZEN.

Nkana, Noord-Rhodesië

Ons wil graag weer van ons laat hoor op N'Kana. Na al die jare van swye, alles het geskyn en orals is gerugte versprei dat die gemeente tot niet is en dat verskeie persone die Apostoliese geloof aangeneem het. Ons voel ook verheug om te kan sê dat alleenlik twee ons kerk verlaat het.

Ons het dan ook die groot voorreg gehad om ds. J. J. Prinsloo, predikant van Trichardtsfontein in ons midde te hê, daar hy op pad na Kenia was. Vol ywer het die leraar en sy gade die huisgesinne besoek. Daar is dan ook 'n Sustersvereniging en Sondagskool gestig.

Hierdie gemeente het ook die voorreg gehad om nagmaal te vier op die 17de en 18de Julie. Saterdagaand is die volgende broers gekies, as ouderlinge, Gerber en Fourie, as diakens, A. Z. P. Willemse en scriba. Hierdie broers is dan ook in hulle ampte bevestig en mag die Heer hulle die krag gee om ywerig op te tree, aangesien hierdie gemeente vroeg in Oktober wil begin met 'n kerkgehou. Dit sal ook die eerste Hervormde kerkgebou in Noord-Rhodesië wees.

Ons wil dan ook ds. Prinsloo baie hartlik bedank vir die besoek, veral die preke was boeiend, ja, ware sielevoedsel vir ons in hierdie veraf geleë dele.

Die samesyn was lieflik en aangenaam en ons siele kon weer gespysig en gelaaf word met die dinge van die ewige lewe.

Ook ons innige waardering aan die kerkraad van Mufulira, N.R., wat ons besoek het tydens ons feesviering. Ons bede is dan ook dat ons op die Koperstreek 'n noue samewerking met mekaar sal hê.

In die besonder wil ons suster Gerber bedank vir die losies wat sy verskaf het aan ds. en sy gade. Mag die Heer se seën dan ook op hulle huis rus.

Ruskoppies.

Aangesien ons nooit van ons laat hoor nie, het ons nou besluit om ook voortaan wel van ons te laat hoor hier in die Noorde. Aangesien ons nou onder die Ring van Rustenburg val, wil ons graag ons vorige konsulente van harte bedank vir wat hulle vir ons in die verlede gedoen het. Ons verseker hulle van ons opregte dank en waardering. Ons bedank ook die Ring van Zeerust waaronder ons so baie jare geressorteer het en wat ook vir ons so baie gedoen het. Ons hoop om gelukkig te wees onder die Ring van Rustenburg waaronder ons nou ressorteer.

Ons het die 26ste en 27ste Junie nagmaal gevier onder leiding van ons konsulent, ds. Engelbrecht.

Saterdag het ons basaar gehou wat die som van £23 opgebring het. Ons dank al die ondersteuners dat hulle ons gehelp het om die basaar 'n sukses te maak. Die kerkraad en gemeente het besluit om Augustus weer 'n bees-basaar te hou tot stywing van ons boufonds. Ons het reeds 40 beeste op die lys en £800 in die bank. Die kerkraad vra die ondersteuning van die lidmate. Die lidmate moet asseblief kennis neem dat ons die 3de Sondag in Augustus nagmaal sal hê.

Diak. P. J. PIENAAR.

Grootfontein, S.W.A.

Op die 26 en 27ste Junie het die gemeente die voorreg gehad om weer nagmaal te vier, toe ons konsulent, ds. P. Ch. Smith, ons kom besoek het. Sy boodskappe aan die gemeente was opbouend en onvergeetlik.

Die kerkbesoek van die gemeente laat veel te wense oor. Ds. en mevr. Smith het ook die gemeente besoek en het meer as 600 myl gery om by almal te kom, daarop het nog 'n paar gesinne oorgebly wat nie kon besoek word nie.

Ons jaarlikse kerkbasaar het die mooi bedrag van £330 opgebring, dit was vir die paar lede wat hier was 'n prestasie.

Langs hierdie weg wil die kerkraad aan die gemeentelede wat nie teenwoordig was nie meedeel van die plan en besluit om vir ons 'n kerk te bou en doen 'n beroep op die gemeente om elkeen sy bes te doen vir die groot saak wat seker nie aan die hart van elke ware lid van ons kerk lê. Kom vir seker almal met die volgende besoek van ons predikant, wat D.V. sal wees die begin van 1949.

A. M. KOK,
Scriba.

Stella:

Andermaal het ons weer die heerlike voorreg gehad om nagmaal te vier die 19de en 20ste Junie. Ons konsulent, ds. Engelbrecht, van Groot Marico, het die dienste waargeneem, wat hy met erns gedoen het en diegene wat so graag van die kerk wegbly het baie gemis, want die preke was opbouend en leersaam. Ook het ds. Engelbrecht die opoffering gedoen om Donderdag al van huis te gaan om by ons huisbesoek te doen. Ons het ook die Saterdag so 'n klein verkoping gehou wat bo verwagting afgeloop het te oordeel na die min mense wat teenwoordig was. Ons is so dankbaar dat ons nou eintlik daarin geslaag het om 'n oudl. te kry vir die wyk wat nog altyd sonder een was, naamlik br. Gawie Stoltz. As diaken is gekies die br. G. D. Pretorius in die plek van br. Pretorius wat bedank het weens swakke gesondheid. Oudl. S. P. Bezuidenhout en diaken Meyer is albei herkies.

Ons boukommissie is baie ywerig en dit lyk of ons binnekort sal kan begin met die bou van ons eie kerkgebou. Mnr. D. Botha, een van ons boukommissie, het bedank en in sy plek is gekies die br. F. Kamffer. Ons volgende nagmaal sal wees D.V. die 16de en 17de Oktober by watter geleentheid ons weer aanneme sal hê, ook sal ons weer basaar hou om ons fonds te sterk. Ons kan met blydskap melding maak dat ons ook met ons laaste nagmaal oorgegaan het tot die stigting van 'n Sondagskool wat ons hoop sal groei.

J. C. MEYER,
Scriba-Kassier.

Venterskroon:

Die gemeente het andermaal weer die heuglike voorreg gehad om die 24ste en 25ste Julie nagmaal te vier. Die opkoms met die voorbereiding en so ook Sondag was baie goed.

Ds. P. J. J. Venter, konsulent van ons gemeente, het die nagmaalsviering waargeneem. Sy preke was boeiend en leersaam. Langs hierdie weg wil die kerkraad hom van harte bedank vir sy oorkoms.

Ons leraar, ds. W. P. v. d. Merwe, het ons mense in Angola gaan besoek. Ons verwag hom behoue terug in Augustus.

Oudl. Dawie van Biljon het bedank as ouderling, weens swak gesondheid, daar hy die gemeente ver bykans 23 jaar dien as kerkraadslid. So ook brs. J. H. J. van Vuuren en N. M. Fourie wat nou nie meer in die kerkraad is nie. Hulle word bedank vir al hul opofferings wat seker soms onder moeilike omstandighede verrig was. Die kerkraad het besluit om Saterdag met Oktober-nagmaal 'n gemeentevergadering te hou om sodoende weer 'n poging aan te wend om te begin bou. Dit hang natuurlik af hoe die gemeente gaan besluit.

W. H. BARNARD,
Scriba.

Zwartruggens.

Die gemeente het weer die voorreg gehad om nagmaal te vier 10 en 11 Julie. Die opkoms was met die Voorbereidingsdiens swak; Sondagmöre met nagmaal was dit taamlik goed, Sondagmiddag was dit weer swakker en die aand was daar nie eers 'n opkoms nie. Dit is te betreur dat die gedagte almeer onder ons posvat van groot en klein Nagmale. As ons April en Oktober kan opkom na die nagmaal, dan is dit seer seker 'n geestelike fout dat ons Januarie en Julie nie daar is nie. Die Nagmaal van die Here is elke keer dieselfde, en Hy is elke keer daar en roep ons almal, nie net 'n gedeelte nie.

Die susters van die gemeente het besluit om 'n orrel aan te koop vir ons kerk. D.V. sal die orrel met Oktober-nagmaal in gebruik geneem word. Die orrel sal £500 kos plus minus £160 is reeds ingesamel, daar word van elke suster van die gemeente £1 verwag, daar is lyste uitgestuur na die wyke. As die susters dit gee kan die orrel dadelik kontant betaal word. Ons e.k. nagmaal sal gehou word op die tweede Sondag van Oktober 1948, by watter geleentheid daar ook belydenis en voorstelling sal wees. Die katkisasie begin die Sondag vantevore. Sal jong mense asseblief daarvan kennis neem.

J. H. VAN DYK,
Ouderling.

Outjo.

Na nege maande was dit vir die gemeente van Outjo 'n groot voorreg om weer 'n predikant, nl. ds. A. J. Nolte en mevr. Nolte in hulle midde te hê vir drie weke.

Ds. Nolte se preke was vir ons baie besielend en ons hoop dat dit by menige harte ingang gevind het.

Daar het ook weer ses lidmate belydenis van die geloof gedoen en 'n hele aantal kinders is gedoop.

Ons wens is dat die slegte omstandighede, soos die verspreidheid van lidmate en slegte paaie ens. nie ds. en mevr. Nolte ontmoedig het nie. En dat hulle andermaal weer bereid sal wees om Outjo te besoek as ons hulle vra.

Die susters van Outjo gemeente het besluit om D.V. op 5 November 'n basaar te hou. Ons vertrou dat die susters alreeds aan die werk gespring het.

Oudl. G. LAMBERT.

Christiana.

Dit is met leedwese dat ons hier moet meld van die groot verlies wat die gemeente Christiana gehad het met die verplasing van oudl.-scriba M. J. Malan na Pretoria. Hy was ook superintendent van die Sondagskool alwaar die teenwoordigheid van mevr. Malan as onderwyseres, baie gemis sal word.

Ons gemeente word by die dag kleiner en armer. As die Heer nie nou 'n predikant na ons stuur nie, sal die gemeente geheel en al totniet gaan.

Ons bede vir die Malans vir 'n gelukkige verblyf in Pretoria.

J. ROSENBLATT.

Mufulira.

Hierdie gemeente het weer die voorreg gehad om op 11 Julie Nagmaal te vier en wel onder leiding van ds. J. J. Prinsloo (J. seun). Aan hom ons dank en waardering vir sy werk en opoffering. Ook dat hy so ver uit sy pad gery het om aan ons 'n besoek te bring met sy reis na Kenya. Ons sê dan nogmaals baie dankie aan ds. Prinsloo.

Ons dank ook aan die kerkraad en gemeente van Trichardtsfontein, dat hulle ds. Prinsloo aan ons geleen het vir die paar dae. Ons verseker hulle dat dit baie waardeer word.

Met die geleentheid is die kerkraad ook weer voltallig gemaak deur die voorstelle van die volgende broers. As Ouderling, mnr. J. P. J. van Rensburg en as diakens, mnre. R. A. Steinman, W. P. Schoeman en F. J. Prins.

Sal die lede van ons Kerk wie na Mufulira verhuis asseblief in aanraking kom met oudl. Tom Grobler, E.22.

J. P. J. VAN RENSBURG,
Scriba.

Witbank Gemeentelike Sondagskool Berig.

Aangesien „Ons Jeugblad" nog nie daar in kon slaag om genoeg intekenare te kry om te verskyn nie, wens ek hierdie berig na die Hervormer te stuur vir plasing.

Ons Sondagskole in Witbank is oor die algemeen bevredigend. Daar is natuurlik nog om te verbeter, maar die vooruitgang is belowend. Onlangs het die Witbank Sentraal Sondagskool 'n funksie in die Blesbokparksaal gehou om fondse 'n te samel vir ons Kersboom. Dit was 'n plesier om te sien hoe die kinders, die Sondagskool-personeel, die ouers, lede van die N.H.S.V. en ook ons leraar en sy gade, ds. en mevr. Le Roux, saam gewerk het.

Op die 22ste Junie het die personeel op 'n gesellige aand afskeid geneem van twee van ons Sondagskool Onderwyseresse, mej. J. Prinsloo en mej. J. Vermooten wat verplaas is na Pretoria. Aan elk is 'n klein geskenk namens die Sondagskool en N.H.J.V. oorhandig deur die plaaslike Sondagskool hoof, mnr. P. Booyse, en die voorsitter van die N.H.J.V., mnr. J. Coetzer. Met die sluiting van die kwartaal het die twee Onderwyseresse afskeid geneem van die Sondagskoolkinders op Sondagmôre die 27ste Junie. Op dieselfde dag het ons 'n Kinderdiens gehad. Dit was verblydend om die opkoms te sien. Die kerk was so vol kinders dat die grootmense op die gallery moes sit. Al twaalf die Sondagskole in die gemeente se kinders was teenwoordig. En die pragtige preek wat deur ons leraar met die diens gelewer is na aanleiding van die vyfde gebod „Eer jou vader en jou moeder" op so 'n eenvoudige wyse, was opbouend en sal seker nie gou vergeet word nie. 'n Kinderdiens sal voortaan elk laaste Sondag in die kwartaal gehou word. 'n Beroep is op die kinders gedoen vir seep vir die Weeshuis. Die reaksie was so goed dat ons verstom was. Baie dankie, ouers en kinders, dit was mooi.

Graag wil ons 'n beroep op die ouers en jong mense van ons gemeente en van al die ander gemeentes doen om in te teken op „Ons Jeugblad" sodat dit kan verskyn. Ons het reeds 'n klompie intekenare gekry en hoop om nog meer te kry. Slegs nog 'n paar uit elke gemeente en dit sal verskyn.

Mevr. J. BOOYSE,
Sondagskool Sekretaresse.

Posbus 310,
Witbank.

KORRESPONDENSIE

Br. J. Rosenblatt, van „Ons Winkel", Tadcaster, skrywe ons as volg oor:

DIE NOOD VAN DIE PLATTELANDSE GEMEENTES.

Graag wil ek my toevlug neem na die Hervormer om ons moeilikhede aan die lesers op te dra.

Ons klein gemeentetjies op die platteland word mynsinsiens op die lange-baan geskuif. Wanneer ons 'n beroep uitbring word daar feitlik geen notisie van geneem nie. Ons roep en smeek maar daar is geen gehoor nie. Van een beroep het ons tot vandag toe nog geen antwoord gekry nie, dog moes van ander predikante verneem dat die sekere leraar alreeds bevestig was. 'n Ander het hom nie die moeite getroos om 'n ordentlike brief te skryf nie, maar dit op 'n flentertjie papier gedruk en met potlood onderteken. 'n Derde skryf as volg: „Dit is tot u en my geluk dat ek nie besluit het, voordat ek daar gewees het nie; want as die trek daar gekom het, sou u in die verleentheid gewees het en ek in die moeilikheid, want ek is oortuig dat tweederdes van my huisraad nie in die huis (pastorie) sou gaan nie."

Ons beroep tog seker nie predikante uit gewoonte nie, maar omdat ons sug na geestelike bearbeiding. Ons kinders het geen heenkome nie, want ons Sonddagskole sal gesluit word, en wat moet nou van hulle word?

Ons kan maar nie verstaan nie, waarom ons Hervormde predikante al die beroepe na die groot stede aanneem nie. Wat moet word van die platteland? Het hulle nie ook geestelike bearbeiding nodig nie? Dit word nou drie jaar dat daar laaste huisbesoek in ons gemeente (Christiana) gedoen is. Ons was in die laaste tyd genoodsaak om met siektes en sterfgevalle die hulp van andere in te roep aangesien al ons predikante in die laaste jare versit het na die groot sentrums in en om die groot stede.

Ek hoop en vertrou dus dat die smeekbede van 'n dorstende gemeente, verhoor sal word en ingang sal vind by die regte persone.

(**Onderskrif:** Die nood volgens die brief van diaken Rosenblatt, wat ons verkort weergee, gaan ons ter harte. En wat die toestand nog erger maak, is dat dit nie alleen maar net in sy gemeente die geval is nie, maar in so baie ander. Dit is so as gevolg van die tekort aan evangeliedienaars. Laat die toestand vir ons almal 'n prikkel wees tot die gedurige gebed dat die Here tog arbeiders in sy wingerd uitstuur en laat dit ons 'n drang wees om die opleidingsfonds te steun sodat die fonds sterk genoeg kan wees om al die hulpbehoewende studente te help.

Ons moet egter weer daarop wys, soos ons 'n tyd gelede ook gedoen het, dat dit nie korrek is om te beweer dat „al ons predikante in die laaste jare versit het na die groot sentrums in en om die groot stede," soos br. Rosenblatt en ook ander voor hom beweer het. Ons het die verskuiwings van die predikante die laaste vyf jaar nagegaan en tot hierdie, seker vir br. R. verrassende resultaat, gekom dat elf predikante in dié tyd verskuif het van die platteland na die stede en presies soveel verhuis het van die stede na die platteland.

Die fout lê dus nie hier nie, maar moet gesoek word by die tekort aan predikante en by die vinnige groei van die Kerk vir die afgelope tien en meer jare. — Die Redakteur.)

Ds. J. J. PRINSLOO J.Sn. BESOEK OOS-AFRIKA

(Vervolg.)

Ons het die huisbesoek in April voortgesit in geselskap van oudl. P. L. Steenkamp in die verbrande bos se wêreld op die grootpad van Eldoret na Nairobi. Telkens het daar swaar buie reën geval en dan was sommige paaie, maar veral die diep rooigrond grootpad, nadat daar 'n paar karre en vragmotors oor gegaan het soos diep omgeploegde modderakkers.

Op 'n goeie dag toe ons weer op huisbesoek uit was het oudl. Steenkamp 'n paar myl van sy huis af plotseling ernstig siek geword. Kort-kort moes ons stilhou en met moeite het ons tuisgekom en dadelik die dokter ontbied. Langsaam het hy gelukkig beter geword sodat hy eindelik weer die kerk kon bywoon.

Weens die siekte van oudl. Steenkamp het ons saam met diak. Jan van Rensburg en later sy broer, diak. Johan van Rensburg, die huisbesoek voortgesit en onmiddelik daarna weer saam met diak. G. Fourie. Hy het gesê sy ou karretjie het verskillende grootte wiele en verskillende groottes van bande en hy weet nie of ons dit sal maak nie. Ons het egter sonder enige oponthoud deur water en modder geploeg en al die mense bereik wat ons wou besoek. Onder weg het ons nog naby 'n klomp kamele (giraffes) verby gery waarvan een teen sononder omtrent 300 tree van br. Fourie se woning af en 100 tree van die beeskraal af rustig verby gestap nieteenstaande ek ook so na aan hom gekom het. Elke Sondag was ons op die dorp in die kerk en dan was ons tuisplek gewoonlik die gasvrye wonings van oud. Wolmarans en br. Jaap Engelbrecht wat albei 'n paar myl van die dorp af woon.

Ten gevolge van 'n skertsende opmerking van my vrou toe sy by die opskryf van ons mense se name verneem dat br. P. Kruger op die selfde dag as sy verjaar, is daar op hulle verjaarsdag, 30 April, 'n braaivleisdag by br. S. Kruger, kassier in 'n groot koring pakhuis gehou, wat nieteenstaande die stortreëns van die hele dag die mooi som van oor die £100 opgebring het. Maar dit was of dit enigsins doelloos was want daar was tog geen predikant nie.

TWEEDE BESOEK.

Op die oomblik skryf ek in die huis van oudl. Wienand, 25 myl van Lusaka af, waar ons gister Nagmaal had. Ons is op pad na Oos-Afrika vir die bevestiging van ds. D. J. van Staden, van Lydenburg, wat die beroep na Oos-Afrika aangeneem het.

(Word vervolg.)

Hoogskatting van die vroulike geslag is 'n kenmerk van die goed opgevoede seun wat na liggaam en gees gesond is. — Van Rooy.

Ware vriendskap berus op wedersydse agting en onbaatsugtige betragting van mekaar se standpunt en belange. — Van Rooy.

Waarskynlik is niks méér verantwoordelik vir die skewe besef van relatiewe en absolute waardes by ons jongmense as die huidige eensydige benadrukking van sport nie. — Van Rooy.

GEVRA

ORRELIS/TE.

Aansoeke vir die pos van orrelis/te van die Ned. Herv. Gemeente Brits word ingewag tot 3de September 1948. Orrel „Wurlitzer" moet bespeel word met alle Godsdiensoefeninge wat voorlopig elke Sondagmôre en op die eerste Sondag van die maand ook in die aand gehou word.

Met nagmaalsgeleenthede word een Godsdiensoefening Saterdagmiddag gehou en twee op Sondag.

Orrelspel ook met begrafnisdienste. By huweliksinseëninge ekstra. Kerkraad is bereid om billike aansoeke vir orrelonderrig te oorweeg.

Aansoeke met vermelding van salaris en ondervinding aan die Skriba, Posbus 99, Brits.

'n Vraag. — Onse Here Jesus het 'n keer reg voor die skatkis in die tempel gaan sit en gekyk hoe die skare geld daarin gooi. Die kerkbesoek was die dag goed. Onder die menigte het Hy 'n arm weduwee opgemerk. Hoewel sy behoeftig was, gaan sy nie dáárom die skatkis verby nie. Die Here Jesus sien hoe sy twee geldstukkies in die skatkis gooi. Hierdie twee geldstukkies was alles wat sy gehad het óm van te lewe. Die Here Jesus roep daarop Sy dissipels en maak hierdie verrassende opmerking: „Voorwaar Ek sê vir julle, hierdie arm weduwee het meer ingegooi as almal wat in die skatkis gegooi het . . . Sy het uit haar gebrek ingegooi alles wat sy gehad het, haar hele lewensonderhoud." As die kerkmense Sondae na die uitspreek van die seën by die deure uitgaan, sou Hy nie ook kyk wat ingegooi word en die gawes takseer nie? Sien Hy my ook ingooi? En watter waarde sou hy toeken aan wat ek ingooi? — E.

Die goedheid van God gaan nie so ver dat daar rekening gehou word met ons menslike wisselvallige stemminge nie. — Calvyn.

By elke gebed moet 'n mens goed ag gee dat ons God nie deur bepaalde beperkinge, wat ons self stel, wil bind nie of Hom wil voorskryf wanneer en hoe Hy moet handel nie. — Calvyn.

Vir die gebed is nie altyd woorde nodig nie maar insig en 'n bewoë hart.

Die Heilige Doop is vir die lewe en bloei van die Kerk van Christus van die allergrootste betekenis. „Hoe beter die doop verstaan en beleef word, hoe suiwerder en kragtiger die lewe van die gemeente ontplooi." — Vorster.

Noodsaaklik vir die gebed is: Bereid te wees om met 'n hart vol overgawe God te volg.
— Calvyn.

KENNISGEWING

BLOEKOMBOS PLUIMVEE PLAAS.

Secura dagoud uitgebroeide Pekin eendjies en Pekin-Aylesbury gekruisde eendjies. £9 per 100; £2 10s. vir 50; £2 5s. vir 25. £1 deposito per 100 met bestelling. Posbus 138, NIGEL.

VERLOWING

SWART — JOUBERT. — Die verlowing van LUKAS MARTHINUS, oudste seun van mnr. en mevr. J. J. Swart, „Draailaagte", met ELSIE MARIA, oudste dogter van mnr. en mevr. H. L. Joubert, van „Nooitgedacht", wat plaasgevind het op 17 Julie 1948, word hiermee bekend gemaak.

DOODBERIGTE

HELBERG. — Dit het die Heer behaag om van ons weg te neem ons dierbare vader, PHILLIP CAREL HELBERG, in die ouderdom van 63 jaar 9 maande na 'n smartlike lyding van 12 jaar.

Ons as kinders wat hom opgepas het, weet wat hy gely het en ons gun hom die rus, waar hy ons moeder ontmoet het wat hom 5 jaar vooruit gegaan het.

— Bedroefde kinders, Fanie en Mara Boshof, Danie en Joey Strydom, Dawid Helberg en 3 kleinkinders.

Salisbury,
Rhodesië.

ROELOFSE. — Dit het die Heer behaag om op die 16de Junie in die Standerton hospitaal van my weg te neem deur die dood my geliefde eggenote, ALETTA JOHANNA ROELOFSE (geb. Legrange) in die ouderdom van 72 jaar 8 maande en 25 dae. Haar siekbed was 6 weke. Sy is die laaste van die huisgesin wat 7 susters en 4 broers was. Die skeiding is swaar nadat ons 56 jaar saam geleef het, maar ons sal swyg en sê: („Here, U wil is goed, gee my die Vertroostende krag en genade."

— Die bedroefde eggenoot, A. P. Roelofse.

„Wolwefontein",
Standerton.

DOODBERIGTE

MUNNIK. — Dit het die Almagtige God behaag om skielik van ons weg te neem deur 'n ongeluk ons geliefde eggenoot en vader, JOHANNES HENDRIK CONRADIE MUNNIK, op 15 Julie in die ouderdom van 31 jaar. Ons swyg o Heer dit was u wil.

„Oorkant die water,
blinkend en bly,
Wag daar bemindes,
wag daar op ons."

—Diep bedroefde eggenote, MARTHA, kindjie en ouers.

Hendrina.

ENGELBRECHT. — Onvergeetlik bly vir ons die nag van 29 Desember 1947, toe van ons weggeneem is, ons dierbare eggenote, moeder en grootmoeder, HANZIE ALETTA ENGELBRECHT, in die ouderdom van 77 jaar en 11 maande, na 'n lyding van 1 jaar, waarvan die laaste twee maande en vyf dae smartlik was. Sy het die siekte met geduld, en ons die sware laste saam gedra.

„Lange nagte saam deurwaak,
Hoë berge saam geklim,
Soet en bitter saam gesmaak."

— Die bedroefde eggenoot, kinders, klein en agter kleinkinders. — W. A. A. Engelbrecht.

„Sterkfontein",
Rooiberg.

VAN STADEN. — Onvergeetlik bly vir ons die 21ste April 1948, toe ons moes afskeid neem van ons dierbare eggenoot en ons pappie, CHRISTIAAN, in die ouderdom van 44 jaar en 6 maande na 'n lyding van 5 jaar aan maagkanker. Die laaste 17 dae was seer smartlik. Nooit sal ons die afskeid kan vergeet vanaf Maandagnag tot Woensdagmiddag, 1 uur. Ons moes maar aanskou hoe sy lewenslig verflou.

„Diep is die wond o Heer,
Ons sien sy graf maar hom nie meer."

— Treurende eggenote en vier seuns.

„Koedoesfontein",
Pk. Vaalkop.

VAN VUUREN. — Sag en stil is van ons weggeneem ons dierbare vader, eggenoot en oupa, STOFFEL JOHANNES VAN VUUREN, in die ouderdom van 77 jaar en 9 maande na 'n siekbed van 3 dae.

„Die wond is diep en seer o Heer,
Maar God is liefde, Hy regeer."

— Verlangende en treurende eggenote, Kotie, kinders en kleinkinders.

„Modderfontein",
Jachtfontein.

IN MEMORIAM

DU PLOOY. —Met diepe en tere verlange dink ons terug aan die tyd sewe jaar gelede toe my dierbare eggenoot en oudste seun en ons vader en broer ons vooruitgegaan het; God het die wond geheel maar die merk sal nimmer uitgewis word. — Mevr. M. du Plooy en familie.
Newlands.

COETZEE. — Met stille trane van verlange dink ons terug aan die môre van 16 Augustus 1938 toe ons moes afskeid neem van ons geliefde seuntjie en broertjie, NIKIE COETZEE. Hoe swaar die verlies ook is, ons swyg en wag op 'n weersiens in die Ewigheid. — Verlangende ouers en familie.
Straatsdrift.

VISSER. — Weer dink ons terug aan die dag van 30 Desember 1942, toe die Heer van my weggeneem het my dierbare eggenoot en vader, NICHLAS HENDRIK VISSER.

„Vader, u naam so teer en soet,
Verhewe ver bo aardse goed,
u graf verkondig keer op keer,
Ons het op aarde geen vader meer."

— U verlangende eggenote, kinders en kleinkinders.

Gwelo,
S. Rhodesië.

In liefdevolle herinnering aan ons teerbeminde eggenoot en vader, MATTHYS JOHANNES ROOS, heengegaan op 19 Augustus 1943.

„O, donker dag van smarte,
Reeds vyf jaar het verloop,
En steeds nog voel ons harte,
Soos gister, seer en oop.
Wat is die wond nog bloeiend, Heer,
Ons sien sy graf maar hom nie meer.
Nou is hy weg, en God alleen
Sien al die trane wat ons ween."

— Bedroefde eggenote en kinders.

Spruitstraat 8,
Potchefstroom.

LOURENS. — Twee jaar van smart is reeds verby, toe van ons weggeneem is deur die dood ons liefling dogter en suster op die 8ste Augustus 1946.

„Hoe leeg is jou plek in die huis,
Al is ons deur die dood geskei,
Die liefde en verlange sal vir ewig bly."

— Verlangende ouers, broer en suster.

Hullstraat 57,
New Brixton,
Johannesburg.

IN MEMORIAM

BOTHA. — Met tere liefde en bittere verlange lê ons 'n kransie op jou graffie, DIRKIE, ons enigste seuntjie, op 18 Augustus, net vyf jaar aan ons geleen. Reeds 8 jaar in die Hemelse tuin.

„Die blomme op jou graffie sal verwelk en vergaan,
maar ons liefde en verlange,
Sal vir ewig by jou wees."

— Verlangende Mammie en Pappie, Johan en Grietie Botha en susters.
de Putten 4,
Posbus 89,
Zeerust.

ERASMUS. — Tien jaar van stille eensaamheid en verlange is verby, nog is dit soos gister wat ons moes afskeid neem van my dierbare eggenote en ons liefdevolle moeder, C. C. ERASMUS (geb. van Zyl), op 20 Augustus 1938.

„Moeder ons gun u die rus,
Ons weet wat u gely het."

— Verlangende eggenoot, kinders en kleinkinders.
de Putten 4,
Posbus 89,
Zeerust.

ERASMUS. — Ek kan die 20 Augustus 1938 nie vergeet die môre op my verjaarsdag toe my liefste suster, TRINIE, so plotseling van ons weggeroep is.

„Liewe vroeg gestorwe suster,
My 'n wyle slegs vooruit.
Is daar almal weer te vinde,
As die Heer die graf ontsluit."

— Verlangende suster, Hester Grobler.
Posbus 57,
Zeerust.

DU PLESSIS. — Vier jaar van diepe verlange is verby toe ons moes afskeid neem van ons dierbare eggenote en moeder, JACOBA MARIA MAGDALENA DU PLESSIS (geb. Barnard).

„Daar is bemindes in die Hemel,
Hier benede reeds gemis.
Sal die kring wat hier verbreek is,
Eenmaal weer volmaak bestaan."

— Verlangende eggenoot, P. R. du Plessis en kinders.
Skurwedraai,
Vredefort.

PRINSLOO. — Vier jaar van skeiding is verby, die 7de Augustus is vir ons die dag van droewe herinnering, aan die leë plek in ons huis, van my liewe eggenoot en ons pappie, JOACHIM PETRUS.

„Daar's bemindes in die hemel,
Hier benede reeds gemis."

— Verlangende eggenote, S. Prinsloo, en kinders.
Pk. Bank.

IN MEMORIAM

GIESSING. — Onvergeetlik, donker is die dae van 8ste Augustus 1947, weer toe van ons weggeneem is deur 'n tragiese ongeluk, die lewe van my geliefde eggenoot en ons pappie, ADRIAAN ERASMUS (BILLY) GIESSING.

„Pynlik is die wond o Heer,
Ons sien sy graf maar hom nie meer."

— Sy verlangende eggenote en kinders, Duifie, Freddie en Joy.
Goudsstraat 86,
Potchefstroom.

OOSTHUIZEN. — Donker môre van 19 Julie 1946 sal ons nooit vergeet. Dit is soos die dag van gister toe die dood ons dierbare moeder, RACHEL CATHARINA OOSTHUYZEN (geb. Potgieter) van ons harte geskeur het.

„Moeder, hoe mis ons die blye familie samekomste,
Die dierbare hande en vriendelike oë,
Want op aarde het ons geen moeder meer."

— U treurende kinders, Ockert en Hester Oosthuyzen.
„Diepsloot",
Posbus 274,
Pretoria.

HERVORMER INTEKENGELDE

VANAF 1 TOT 31 JULIE 1948.

BETHAL: Mevr. S. Marais, 3/6. BRITS: J. C. Bezuidenhout, 3/6. BULUWAYO: A. N. J. Olivier, 2/6. BRONKHORSTSPRUIT: Per W. Bronkhorst, £3/2/6; per D. B. Snyman, 3/6. GOEDEHOOP: Mevr. E. S. Victor, 3/6. GOBABIS: J. H. Labuschagne, 3/6. GREYLINGSTAD: Mevr. J. J. Strydom, 3/6. GROOTFONTEIN: Per A. M. Kok, £1/8/0. GWELO: Per D. M. Visser, 9/-. JOHANNESBURG: Per I. S. v. d. Linde. KLERKSDORP: Mevr. A. P. Cronje, 2/2. KRUGERSDORP: Mej. E. M. v. d. Sandt, 3/6. LUANSHYA: Per F. C. Rosslee, 3/6. LICHTENBURG: Per T. F. Steyn, £20. LEEUWDOORNSSTAD: Mevr. J. G. Fourie, 3/6. LADYSMITH: J. D. Leonard, 3/6. MARIKANA: Per Mevr. J. C. Barnard, 10/-. MIDDELBURG: Per M. P. W. de Swardt, 10/6. MORGENZON: Per Cor. Strydom, £1/12/0. RUSTENBURG: J. C. v. d. Westhuizen, 7/-; D. J. S. Herbst, 5/-. VENTERSKROON: Per W. H. Barnard, 10/6. VEREENIGING: J. A. Jordaan, 3/6. WONDERFONTEIN: Per D. J. Nortje, £7/17/6. WATERBERG: Per Ds. D. B. Snyman, £1/8/6. DIVERSE: J. P. Herbst, 3/6; P. J. W. Crous, 3/6; Ds. D. N. Kotzé, 3/6. TOTAAL: £41/7/8.

HERBOUING

◆

HERSTELWERK

◆

STEMMING

◆

ELEKTRIESE WINDMOTORS

NUWE KERKORRELS

Van Engelse, Hollandse en Amerikaanse fabrikaat, met elektro-pneumatiese of pypvormig-pneumatiese aksie. Herbouing — Herstelwerk — Stemming — Elektriese Windmotors.

Ons spesialiseer ook in die lewering van

1. Toringhorlosies.
2. Luiklokke.
3. Gehoortoestelle vir Dowes.
4. Kragversterker vir akoestiek-verbetering.
5. Elektroniese Musiekklokke.

Prysopgawes, raad en verdere inligting gratis.

Century

ORGAN BUILDERS (PTY.), LTD.

Strubenstraat 395/7 Pretoria.

DE LOOR'S BROOD

is anders dan

ANDER BROOD

dit is

BETER

DE LOOR'S BAKKERY

PRETORIA. **Telefoon 2-3291.**

WEET U?

Die Marie Marais Spesiale Skool vir Verstandelike-Vertraagde kinders is 'n **WELDADIGE** inrigting.

★

Vir verdere inligting skryf aan:

DIE PRINSIPAAL, M.M.S.S.,
HOOFWEG, WYNBERG, K.P.

Ons kondig met genoeë aan, dat daar nou weer 'n herdruk verskyn het van die bekende Eeufeesalbum nl.

DIE HISTORIESE ALBUM

van Prof. Dr. S. P. Engelbrecht

30/-, Posvry **31/-**

en 'n nuwe publikasie van
ds. F. J. van Zyl

Ons Bybel, Die Boek Van Alle Boeke

2/6, Posvry **2/9.**

Bestel van Firma

J. H. DE BUSSY

PRETORIUSSTRAAT 153 - Posbus 460
PRETORIA.

RECHT DOOR ZEE
STRAIGHT THROUGH THE WAVES

Vandag kan ons die volgende lewer: Tank Bitumen, „spesiaal vir reënwater tanks", en „spray" vernis vir meubels en „doodkiste" ens. te gebruik vir die eerste onderlaag.

Gemaalde Lym: Aquilla kouwater plakpoeier vir „skoolgebruik" asook vir behangers; Stickfasted kouwater lym vir die maak van karton dose.

„Koeksoda (Bicarbonate of Soda), bereide verf en Terra Cotta dakverf ens."

de Wijn & Engelenberg LTD.

Pretoriusstr. 395/99, Posbus 190, Pretoria

VOORTREKKER WINKEL

Die Eg Afrikaanse Mansuitrusters.

KERKSTRAAT 171 PRETORIA

(Regoor die Groot Poskantoor)

Telefoon 2-8167 Posbus 638

- Mans Gestreepte Slaappakke in „Ripple Cloth" teen 26/6.
- Mans Donkerblou en Bruin Sportshemde, kort moue, was 27/6, nou 17/6.
- Mans Gestreepte, vas sagte boordjies, Nos. 2, 3, 4 en 5, 12/9.
- Mans Wit Sportshemde, kort moue, 15 en 15½, teen 7/9.
- Mans Blou en Grys Gestreepte Hemde met twee los harde boordjies, Nos. 14, 14½, 15, 15½, 16, en 16½ teen 22/6.
- Mans Roomkleur Matt Hemde met vas, harde boordjies, Nos. 14, 14½, 15, 15½ en 16 teen 14/9.
- Mans Grys en Bruin Worsted Flannel Broeke teen 59/6.
- Mans Wit Poplin Hemde met twee sagte boordjies teen 30/6.
- Mans Grys en Bruin Streep Sportsbaadjies, Nos. 3, 4 en 5 teen 42/6.

Ons stuur alle Bestelling Posvry.

So 't oog nie klaar en verre siet,
Neem deur God's guns, wat kuns u bied.
Dra dan my bril met kristallyn,
Dan sien u oog, weer helder en fyn.

DIE BRILLEDOKTER.

J. KLOMPJE

ANDRIESSTRAAT 168, PRETORIA.
Telefoon: 2-3143.

ROOM

BOERE! BOERE!

Stuur julle room na die

OU TRANSVAAL KOELKAMERS

wat al 34 jaar staande is en wees verseker van eerlike en opregte behandeling

TRANSVAAL KOELKAMERS.
JACOB MARESTR., PRETORIA. Bus 448

Wallachs' Drukkers & Uitgewers Mpy. Bpk.

Posbus 389 Andriesstraat 160 Telefoon 2-2451

PRETORIA

BOEK-, KOERANT- EN ALGEMENE HANDELSDRUKKERS

Gedruk deur Wallachs' P. & P. Co., Bpk., Andries straat 160, Pretoria, en uitgegee deur die eienaar:
Ned. Herv. Kerk van Afrika, Posbus 19, Dullstroom.
63464—17/8/48